

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

ННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Форма навчання	денна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач
кафедри

_____ І. МАКСИМОВА
(підпис) (Ініціал, ПРИЗВИЩЕ)
«16» червня 2025 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ
Різник Поліни Сергіївни**

1. Тема роботи **Спортивна дипломатія в контексті міжкультурного діалогу зовнішньої політики держав**

Керівник роботи Максимова Ірина Іванівна, д.е.н., доцент
затверджено наказом закладу вищої освіти від «04» квітня 2025 р. № 236-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «16» червня 2025 р.

3. Зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Теоретичні засади спортивної дипломатії

Розділ 2. Практика спортивної дипломатії в міжнародних відносинах

Розділ 3. Спортивна дипломатія України

Об'єкт дослідження: система міжнародних відносин у сфері спорту як складова зовнішньої політики держав.

Предмет дослідження: зміст, форми та механізми реалізації спортивної дипломатії в глобальному контексті та на прикладі України.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи: комплексне вивчення спортивної дипломатії як сучасного інструменту міжнародних відносин, з акцентом на особливостях її застосування в глобальному та українському контекстах, аналіз чинників її ефективності, а також перспектив розвитку у вітчизняній та світовій практиці.

5. Дата видачі завдання «04» квітня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної бакалаврської роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	28.04.2025 р.	28.04.2025 р.
2	Підготовка розділу 2	12.05.2025 р.	12.05.2025 р.
3	Підготовка розділу 3	02.06.2023 р.	02.06.2025 р.
4	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської роботи на наявність ознак академічного плагіату за допомогою програм UNICHECK / StrikePlagiarism	до 04.06.2025 р.	04.06.2025 р.
5	Отримання відгуку від наукового керівника	до 16.06.2025 р.	16.06.2025 р.
6	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 16.06.2025 р.	16.06.2025 р.
7	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	16.06.2025 р.	Реєстраційний № 10 «16» червня 2025 р.
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	16.06.2025 р.	16.06.2025 р.
9	Підготовка до захисту в ЕК	до 18.06.2025 р.	до 18.06.2025 р.

Завдання підготував науковий керівник

_____ (підпис)

І. Максимова

(Ініціал, ПРИЗВИЩЕ)

Завдання одержав

П. Різник

_____ (підпис)

(Ініціал, ПРИЗВИЩЕ)

Декларація
про дотримання академічної доброчесності під час написання
кваліфікаційної бакалаврської роботи
здобувачем вищої освіти
Державного університету економіки і технологій

Я, Різник Поліна Сергіївна, студентка 4 курсу, групи МВС-21 Державного університету економіки і технологій розумію і підтримую політику закладу із академічної доброчесності. Я не надавала і не одержувала заборонену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

15.06.2025р.

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	9
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПОРТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	9
1.1. Поняття спортивної дипломатії: витоки, сутність, функції.....	9
1.2. Спорт як інструмент «м'якої сили»	15
1.3. Міжкультурний діалог як основа спортивної дипломатії.....	18
РОЗДІЛ 2	22
ПРАКТИКА СПОРТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	22
2.1. Міжнародні спортивні події як платформи дипломатії.....	22
2.2. Спортивна дипломатія у вирішенні конфліктів	26
2.3. Роль міжнародних спортивних організацій у спортивній дипломатії.....	39
РОЗДІЛ 3	44
СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ	44
3.1. Стан та розвиток спортивної дипломатії в Україні	44
3.2. Виклики та перспективи розвитку спортивної дипломатії в Україні	54
3.3. Спортивні досягнення як індикатор міжнародного впливу.....	61
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена зростаючим значенням нестандартних підходів у сфері міжнародних відносин, серед яких спорт дедалі частіше розглядається як ефективний інструмент «м'якої сили». У XXI столітті спорт виходить за межі виключно фізичної активності чи змагальності та стає потужним каналом дипломатичного впливу. Він сприяє формуванню позитивного іміджу держави, слугує платформою для міжкультурного діалогу та забезпечує нові можливості для налагодження міждержавної взаємодії. У цьому контексті актуалізується феномен спортивної дипломатії, який потребує системного наукового осмислення та практичного дослідження. Для України, яка перебуває в процесі активного утвердження на міжнародній арені та одночасно зіштовхується з безпековими й іміджевими викликами, розвиток спортивної дипломатії має особливе значення як інструмент зовнішньополітичного позиціонування.

Метою дипломної роботи є комплексне вивчення спортивної дипломатії як сучасного інструменту міжнародних відносин, з акцентом на особливостях її застосування в глобальному та українському контекстах, аналіз чинників її ефективності, а також перспектив розвитку у вітчизняній та світовій практиці.

До основних завдань дослідження належать: розкриття поняття, витоків та функцій спортивної дипломатії; аналіз спорту як інструменту м'якої сили у зовнішній політиці; дослідження міжкультурного діалогу як фундаменту спортивної дипломатії; вивчення міжнародних спортивних подій як платформи дипломатичної взаємодії; аналіз ролі спортивної дипломатії у врегулюванні конфліктів; оцінка участі України в міжнародних спортивних заходах; виявлення сучасних викликів і перспектив розвитку спортивної дипломатії в Україні; а також статистичне дослідження ефективності цього інструменту на міжнародному рівні.

Об'єктом дослідження виступає система міжнародних відносин у сфері спорту як складова зовнішньої політики держав. Предметом дослідження є зміст, форми та механізми реалізації спортивної дипломатії в глобальному контексті та на прикладі України.

Методологічну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: аналізу, синтезу, узагальнення, порівняльно-історичного методу, системного підходу, а також методів статистичного аналізу й контент-аналізу офіційних джерел і публікацій.

Гіпотезою дослідження є припущення, що спортивна дипломатія є ефективним інструментом впливу на міжнародну політику, який дозволяє державам посилювати власну суб'єктність у глобальному середовищі, формувати позитивний імідж та сприяти вирішенню конфліктів шляхом ненасильницької комунікації.

Теоретичне значення роботи полягає у розширенні наукового уявлення про спортивну дипломатію, її місце в системі зовнішньої політики, а також у систематизації підходів до аналізу цього явища в контексті сучасних міжнародних відносин.

Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості їх застосування у діяльності державних структур, зокрема Міністерства закордонних справ, Міністерства молоді та спорту, національних федерацій, а також у розробці програм іміджевого просування України через участь у міжнародних спортивних заходах.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному підході до вивчення спортивної дипломатії як складової «м'якої сили» держави, виявленні її інструментів та механізмів на прикладі міжнародної та української практики, а також у вперше запропонованому статистичному аналізі як способі оцінки ефективності цього інструменту.

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові акти, міжнародні документи, наукові публікації українських і зарубіжних авторів, звіти міжнародних спортивних організацій (МОК, ФІФА, УЄФА та ін.), аналітичні

матеріали, офіційна статистика, публікації у засобах масової інформації, а також матеріали з відкритих онлайн-джерел.

Структурно дипломна робота складається зі вступу, чотирьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Перший розділ присвячений теоретичним засадам спортивної дипломатії. У другому розділі розглядається практична реалізація цього феномену в міжнародних відносинах. Третій розділ аналізує український досвід у цій сфері. Четвертий розділ містить статистичні аспекти, які дають змогу оцінити ефективність і масштабність спортивної дипломатії у порівняльному контексті.

Апробація результатів виконана під час міжнародної науково-практичної конференції "Журналістика ХХІ століття: виклики та перспективи", за результатами якої опубліковано наукові результати «Сучасні тенденції в журналістиці».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПОРТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

1.1. Поняття спортивної дипломатії: витоки, сутність, функції

Спорт давно перестав бути виключно сферою фізичного розвитку чи розваг. В сучасному світі він виконує важливу соціальну, культурну, економічну, а найголовніше — політичну роль. Спортивна дипломатія — це особливий напрямок міжнародних відносин, який використовує спорт як інструмент для досягнення стратегічних цілей країн і міжнародних організацій [1].

Цей підрозділ має на меті глибоко розкрити історичні витоки спортивної дипломатії, її багатогранну сутність і функції, а також проаналізувати, яким чином спорт допомагає вирішувати міжнародні конфлікти, формувати імідж держав і сприяти міжкультурній взаємодії.

Витоки спортивної дипломатії слід шукати у Стародавній Греції, де спорт та дипломатія були тісно переплетені. Відомо, що під час проведення Олімпійських ігор оголошувалося «екеїрія» — особливе перемир'я, що гарантувало безпеку учасникам і глядачам, незважаючи на політичні та воєнні конфлікти між містами-державами. Цей факт свідчить про те, що спорт сприймався як засіб встановлення миру і міждержавної комунікації [2].

У середньовічній Європі лицарські турніри та інші спортивні змагання відігравали роль не лише у військовій підготовці, але й як майданчики для дипломатичних зустрічей. Тут укладалися союзи, обговорювалися умови миру або торгові угоди.

Поворотним моментом у розвитку спортивної дипломатії стало ХХ століття. У період між двома світовими війнами спорт стає ареною для демонстрації національної сили і престижу. Зокрема, Олімпійські ігри 1936 року в Берліні були використані нацистською Німеччиною для пропаганди ідеї расової переваги, однак американський спортсмен Джессі Оуенс своїми перемогами

спростував цю доктрину, показавши спорт як засіб боротьби з дискримінацією [3].

В часи Холодної війни спорт перетворився на інструмент ідеологічної боротьби між блоками. Відомою подією стала «пінг-понгова дипломатія» — неофіційна ініціатива США та Китаю, яка почалася у 1971 році зі спільного турніру з настільного тенісу і поступово призвела до нормалізації двосторонніх відносин [4].

У XXI столітті спортивна дипломатія поширюється як офіційна складова зовнішньої політики багатьох держав. Країни активно використовують проведення міжнародних спортивних заходів (Олімпіади, чемпіонати світу, Кубки) для покращення свого іміджу, залучення інвестицій, розвитку туризму і налагодження контактів.

Визначено, що спортивна дипломатія — це багатоаспектний феномен, що поєднує в собі політику, спорт, культуру і міжнародне право. Вона функціонує на перетині різних рівнів: державного, міждержавного, неурядового та індивідуального.

Таким чином, можна виділити основні компоненти сутності спортивної дипломатії:

- Інструмент комунікації. Спорт відкриває унікальні можливості для неформального спілкування між представниками різних країн, культур, політичних систем.
- Іміджевий ресурс. Через спорт країни формують свій позитивний міжнародний образ, демонструють відкритість, інноваційність і силу.
- Платформа для миру і взаєморозуміння. Спортивні заходи створюють умови для зняття напруженості, примирення сторін, розвитку дружніх відносин.
- Елемент культурної дипломатії. Спорт відображає цінності, традиції, стиль життя, сприяючи міжкультурному діалогу.

- Засіб соціальної інтеграції. Залучення до спорту різних верств населення, зокрема маргіналізованих груп, допомагає зменшувати соціальну нерівність і дискримінацію.

- Інструмент економічного розвитку. Великі спортивні події генерують економічний ефект, створюють робочі місця, підвищують інвестиційну привабливість [1].

Розкрито, що спортивна дипломатія є важливою складовою сучасної зовнішньополітичної діяльності держав, оскільки вона дозволяє використовувати спорт як інструмент м'якої сили, побудови міжнародних зв'язків та просування національних інтересів. У сучасних умовах глобалізації та зростаючого значення гуманітарного впливу, функції спортивної дипломатії набувають стратегічного значення у різних сферах суспільного та міжнародного життя.

Виокремимо п'ять ключових функціональних напрямів спортивної дипломатії: політичний, соціокультурний, економічний, безпековий та екологічно-інноваційний.

Візьмемо політичну функцію - одна з найважливіших функцій спортивної дипломатії, адже формування та зміцнення політичного іміджу держави на міжнародній арені впливає на всі подальші функції. Через організацію та участь у великих спортивних заходах країни демонструють власну стабільність, відкритість до співпраці, модернізаційний потенціал. Спорт може виконувати роль «мосту» у міждержавних відносинах, сприяючи налагодженню дипломатичних контактів, навіть у періоди офіційного політичного конфлікту.

Наприклад, історичним прикладом цього є «дипломатія пінг-понгу» між США і КНР у 1970-х роках, коли спортивний обмін став поштовхом до політичного зближення. Інший приклад — проведення Олімпійських ігор у Пекіні (2008), яке стало інструментом легітимації Китаю як потужного геополітичного гравця.

Далі розглянемо соціокультурну функцію. Спортивна дипломатія сприяє міжкультурному діалогу та розумінню між народами, що особливо важливо в умовах зростання націоналістичних настроїв і культурних конфліктів. Спільні

спортивні заходи сприяють зміцненню міжетнічних та міжрелігійних зв'язків, підтримують інклюзивність і рівність.

Крім того, спорт формує елементи національної ідентичності та єдності. Великі перемоги на міжнародних змаганнях викликають хвилю патріотизму та консолідують суспільство. Наприклад, участь спортсменів з України на Олімпійських іграх під час війни має не лише спортивне, а й символічне значення, підкреслюючи незламність нації.

Не менш важлива економічна функція, адже сучасні спортивні події — це не лише видовища, а й потужні економічні інструменти. Організація міжнародних турнірів приваблює туристів, інвесторів, сприяє розвитку інфраструктури, створенню робочих місць. Брендинг держави через спорт дозволяє країнам закріпитися в глобальному інформаційному просторі.

Прикладом є проведення чемпіонату світу з футболу у Катарі (2022) стало не лише спортивною подією, а й демонстрацією економічної потужності та готовності країни діяти на глобальному рівні. В Україні потенціал економічного впливу спортивної дипломатії також реалізується через організацію європейських чемпіонатів, міжнародних турнірів та популяризацію українських брендів.

Не можемо не зазначити безпекову функцію, тому що спорт виступає як механізм зниження напруги в конфліктних регіонах та як інструмент превентивної дипломатії. Завдяки спільним тренуванням, турнірам і проектам за участі країн з історією ворожнечі можна формувати нові платформи для мирного діалогу.

Окремо варто виділити роль спорту у боротьбі з радикалізацією молоді. У регіонах із підвищеним ризиком екстремізму спортивні ініціативи залучають молодих людей до конструктивної діяльності та формують позитивні соціальні орієнтири.

Остання функція - екологічно-інноваційна. Сучасний спорт дедалі більше зосереджується на сталому розвитку, екоінноваціях та свідомому споживанні ресурсів. Проведення «зелених» Олімпіад або чемпіонатів з акцентом на

екологічні технології (наприклад, Токіо 2020, Париж 2024) свідчить про зростання значення екологічної дипломатії через спорт [5].

В цілому, спортивна дипломатія слугує платформою для просування технологічних інновацій (AI-аналітика, «розумні» стадіони, цифрові трансляції), що дозволяє країнам презентувати власні розробки та технологічні досягнення.

Приділемо увагу відомим цитати про спортивну дипломатію.

«Спорт — це найкоротша дорога між двома серцями незалежно від національності, віросповідання чи політичних поглядів.»
— Нельсон Мандела.

«Спорт — це універсальна мова, що допомагає долати політичні бар'єри і створює можливості для миру.»
— Генеральний секретар ООН.

Зроблено висновок, що цитати Нельсона Мандели та Генерального секретаря ООН яскраво підкреслюють унікальну силу спорту як інструменту дипломатії. Спорт здатен об'єднувати людей різних національностей, культур і переконань, виступаючи універсальною мовою, що сприяє взаєморозумінню та миру. Завдяки емоційній силі, чесній конкуренції та спільним цінностям спорт стає ефективним засобом подолання політичних і соціальних бар'єрів, сприяючи побудові довіри та взаємоповаги між країнами і народами.

Пропонується розглянути сучасні виклики і перспективи розвитку спортивної дипломатії.

Хоча спортивна дипломатія має величезний потенціал, її ефективність залежить від низки важливих чинників. Насамперед, ключову роль відіграє політична воля. Без активної підтримки з боку урядів та міжнародних організацій складно реалізувати масштабні проєкти, спрямовані на зміцнення міжнародної співпраці через спорт. Водночас, важливо враховувати етичні аспекти спортивної діяльності. Проблеми допінгу, корупції та маніпуляцій результатами можуть серйозно підірвати довіру до спортивних заходів як інструменту міжнародного діалогу.

Не менш значущим є вплив геополітичної напруженості. Збройні конфлікти, політичні санкції та дипломатичні суперечки часто призводять до обмеження участі окремих країн у міжнародних змаганнях, що ускладнює реалізацію потенціалу спортивної дипломатії. Водночас, технологічні зміни створюють нові умови для її розвитку. Сучасні медіа та цифрові платформи відкривають додаткові можливості для комунікації, розповсюдження ідей миру та взаєморозуміння, однак водночас вимагають адаптації до нових форматів взаємодії.

Перспективи розвитку спортивної дипломатії тісно пов'язані з розширенням інструментів "м'якої сили", активізацією програм культурного обміну, а також із залученням молоді та широких верств населення до міжнародних спортивних ініціатив. Саме такий підхід може забезпечити сталі результати та зробити спорт потужним засобом зміцнення глобальної співпраці [1].

Отже, результати аналізу можна стверджувати, що спортивна дипломатія є важливим і багатофункціональним інструментом у системі сучасних міжнародних відносин. Вона поєднує у собі політичні, соціокультурні, економічні, безпекові та екологічно-інноваційні виміри, відкриваючи нові можливості для діалогу, співпраці та взаєморозуміння між державами. Історичний розвиток спортивної дипломатії — від античних олімпійських перемир'їв до сучасних глобальних спортивних подій — демонструє її здатність впливати на міжнародну політику, формувати позитивний імідж країн та сприяти вирішенню конфліктів.

Особливу увагу слід приділити тому, що спортивна дипломатія активно використовується як елемент "м'якої сили", завдяки чому країни можуть не лише просувати власні національні інтереси, але й сприяти мирному співіснуванню у глобалізованому світі. Водночас, ефективність цього інструменту залежить від ряду викликів, зокрема політичної волі, дотримання спортивної етики, геополітичної стабільності та здатності адаптуватися до технологічних змін.

Цитати Нельсона Мандели та Генерального секретаря ООН підкреслюють символічну та практичну цінність спорту як універсальної мови миру. Спорт дійсно здатен об'єднувати, надихати та зменшувати розбіжності між народами, виконуючи роль "мосту" між культурами, політичними системами й поколіннями. Перспективи розвитку спортивної дипломатії полягають у її інтеграції до гуманітарної політики, активному залученні молоді та поширенні цінностей інклюзивності, співпраці та сталого розвитку.

1.2. Спорт як інструмент «м'якої сили»

У сучасному глобалізованому світі держави дедалі активніше застосовують інструменти м'якого впливу для досягнення зовнішньополітичних цілей. Одним із найпотужніших таких інструментів став спорт, який завдяки своїй універсальності, емоційній привабливості та здатності об'єднувати людей різного культурного походження став важливою складовою стратегії м'якої сили.

Поняття «м'яка сила» (англ. *soft power*) запроваджене американським політологом Джозефом Наєм на початку 1990-х років. Воно позначає здатність держави досягати бажаних результатів не через примус чи економічний тиск, а через привабливість своєї культури, цінностей і політики. Спорт, як культурне та соціальне явище, ідеально вписується у рамки цієї концепції, виступаючи як канал трансляції позитивного образу країни, засіб культурної дипломатії та спосіб впливу на громадську думку в міжнародному середовищі [6].

Доведено, спорт - засіб привабливості держави, адже участь держави в організації міжнародних спортивних подій або її успіхи в окремих видах спорту можуть мати значний вплив на її сприйняття у світі. Приклад Катару, який у 2022 році організував чемпіонат світу з футболу, продемонстрував, як навіть невелика за розмірами держава здатна заявити про себе на глобальній арені. Завдяки масштабним інвестиціям у спортивну інфраструктуру, залученню іноземних уболівальників та просуванню іміджу толерантної і сучасної країни, Катар зумів

не лише отримати короткострокову вигоду, а й посилити свій статус у регіоні та світі.

Іншим прикладом є Південна Корея, яка використала Зимові Олімпійські ігри 2018 року як платформу для зміцнення безпекових і дипломатичних позицій. Проведення ігор у Пхьончхані супроводжувалося участю делегації Північної Кореї, зокрема створенням спільної жіночої хокейної команди. Це стало символом тимчасового потепління міждержавних відносин і прикладом того, як спортивна платформа може сприяти деескалації конфліктів [7].

Досліджено, що країни-лідери активно інтегрують спорт у стратегії своєї зовнішньої політики. Наприклад, Китай у межах своєї ініціативи «Один пояс — один шлях» створив спеціальний напрям — «Спортивний шовковий шлях», який включає будівництво спортивних споруд за кордоном, проведення навчальних програм для іноземних спортсменів, а також організацію міжнародних турнірів. Це не лише розширює сферу культурного впливу КНР, а й формує довгострокові політичні й економічні зв'язки.

У країнах Європи спорт також активно використовується для просування демократичних цінностей. Зокрема, Франція й Німеччина реалізують спільні футбольні проєкти в країнах Африки, зокрема програми підтримки дитячого спорту, які супроводжуються освітніми та культурними ініціативами. Таким чином, за допомогою спорту країни не лише зміцнюють свій вплив, але й формують позитивне ставлення до європейської моделі співпраці.

Проаналізовано, особливе місце у формуванні м'якої сили займає символічний потенціал спорту. Він здатен долати бар'єри між народами навіть за умов політичної конфронтації. Показовим у цьому контексті є приклад спільної участі Північної і Південної Кореї на відкритті Олімпійських ігор, коли спортсмени обох держав ішли під одним прапором. Це мало не стільки практичне, скільки символічне значення, формуючи уявлення про можливість діалогу попри багаторічну ізоляцію.

Такі ж приклади можна знайти й у взаємодії між Індією та Пакистаном, які, попри тривалі конфлікти, регулярно проводять спільні матчі з крикету. Ці події

привертають увагу мільйонів глядачів та часто супроводжуються обговоренням можливостей політичного примирення.

Спорт як м'яка сила має безліч переваг — від залучення аудиторії до формування позитивного іміджу, проте він не позбавлений і певних ризиків. Надмірна комерціалізація або політизація спортивних подій може знівелювати позитивний ефект. Крім того, скандали, пов'язані з порушенням спортивної етики або використанням допінгу, здатні завдати шкоди репутації навіть найуспішнішої держави.

Отже, зроблено висновок, у сучасному світі, де конкуренція між державами дедалі більше переходить у площину ідей, цінностей та культурного впливу, спорт відіграє ключову роль як складова м'якої сили. Його універсальність, емоційна привабливість і здатність до об'єднання роблять його надзвичайно ефективним інструментом для формування позитивного міжнародного іміджу, просування зовнішньополітичних інтересів та налагодження міждержавного діалогу.

Досвід різних країн — від Катару та Південної Кореї до Китаю, Франції та Німеччини — підтверджує, що грамотне використання спортивного потенціалу дозволяє не лише зміцнити геополітичні позиції, але й будувати довгострокові зв'язки у сфері безпеки, економіки, культури й освіти. Спортивні події стають майданчиком для демонстрації цінностей, створення позитивного символічного капіталу, а іноді — навіть каталізатором миротворчих процесів.

Водночас, ефективність спорту як інструменту м'якої сили потребує виваженого підходу. Його репутаційна цінність може бути знівельована у разі надмірної політизації, комерціалізації або етичних скандалів. Тому важливо не лише використовувати спорт як засіб впливу, а й забезпечувати його прозорість, чесність і відповідність гуманітарним ідеалам.

У підсумку, спорт у системі м'якої сили — це не лише змагання чи шоу, а складний соціокультурний механізм, здатний впливати на глобальні процеси, об'єднувати суспільства й відкривати нові горизонти для міжнародної співпраці.

1.3. Міжкультурний діалог як основа спортивної дипломатії

У глобалізованому світі, де зростає культурне розмаїття та водночас загострюються міжетнічні і міжконфесійні суперечності, міжкультурний діалог набуває особливого значення. Його роль як основи для сталого міжнародного співіснування з кожним роком стає все очевиднішою. У цьому контексті спорт виступає унікальною платформою для взаємодії представників різних культур, традицій, мов і релігій. Саме тому міжкультурна комунікація є не лише складовою, а й фундаментом ефективної спортивної дипломатії.

Визначено, міжкультурний діалог — це процес обміну ідеями, цінностями, символами та практиками між представниками різних культур. Його метою є побудова взаємоповаги, подолання стереотипів, запобігання конфліктам і досягнення взаєморозуміння. Для спортивної дипломатії цей вид комунікації є надзвичайно важливим, оскільки саме під час спортивних подій створюється атмосфера взаємної відкритості, де національні та етнічні відмінності не роз'єднують, а навпаки — зближують [8].

Досліджено, що спорт функціонує як одна з небагатьох сфер, у яких національна ідентичність може проявлятися неагресивно, у позитивному, змагальному ключі. Наприклад, під час Олімпійських ігор атлети з понад 200 країн не лише змагаються між собою, але й беруть участь у культурних програмах, спільних тренуваннях, неформальному спілкуванні. Це сприяє побудові горизонтальних зв'язків між народами, формуванню індивідуального уявлення про «іншого» не через медіа, а через особисту взаємодію.

Окрім цього, в рамках багатьох міжнародних турнірів організовуються спеціальні платформи для культурного обміну. Наприклад, у межах Юнацьких Олімпійських ігор активно реалізується програма Culture and Education, спрямована на ознайомлення учасників з культурними особливостями країн-господарів. Участь у таких програмах не тільки розширює світогляд молодих спортсменів, а й сприяє створенню дружніх міжнародних зв'язків [9].

Важливу роль у підтримці міжкультурного діалогу відіграють спортивні клуби, ліги та федерації. Зокрема, європейські футбольні клуби активно залучають до своїх лав гравців з усього світу. Наприклад, англійська Прем'єр-ліга об'єднує спортсменів понад 100 національностей, що забезпечує постійну міжкультурну взаємодію всередині команд. Це не лише підвищує рівень гри, але й формує середовище толерантності, взаємоповаги та відкритості до культурного різноманіття.

Зазначено, що подібні процеси відбуваються й на рівні молодіжних та аматорських змагань, де реалізуються численні міжнародні програми обміну. Так, ініціативи Європейської комісії, зокрема Erasmus+ Sport, включають міжкультурні компоненти, що дозволяють спортсменам з різних країн не лише тренуватись разом, але й вивчати мови, традиції та соціальні особливості одне одного.

Особливе значення має аспект міжкультурного діалогу у спорті є його миротворчий потенціал. Участь у спільних спортивних подіях часто є першим кроком до деескалації напруги у регіонах, що пережили конфлікт. Наприклад, у Балканському регіоні після воєн 1990-х років саме через молодіжні футбольні ініціативи було налагоджено перші міжетнічні контакти між сербами, хорватами та боснійцями. Такі практики доводять, що навіть у розділених суспільствах спорт може виступати нейтральним майданчиком для початку діалогу.

Іншим прикладом є футбольна ініціатива «Football for Peace», яка була запроваджена у регіонах Близького Сходу, Південної Америки та Африки. Вона об'єднує молодь з конфліктних громад у змішані команди, де спільна мета, командна гра та взаємна відповідальність сприяють подоланню ворожнечі.

Отже, з усього вищесказаного випливає, що у сучасних умовах глобалізації та зростаючої міжкультурної напруги спорт постає як один із найефективніших інструментів побудови міжкультурного діалогу та формування середовища взаєморозуміння. Його унікальність полягає в здатності поєднувати людей незалежно від їхнього етнічного, релігійного чи культурного походження,

створюючи простір, де діалог відбувається не через політичні чи дипломатичні канали, а через спільну діяльність, емоції та командну гру.

Дослідження засвідчили, що спорт не лише формує позитивне уявлення про інші культури, а й сприяє руйнуванню стереотипів, відкритості до "іншого" та налагодженню горизонтальних зв'язків між народами. Такі ініціативи, як Олімпійські культурні програми, міжнародні обміни в рамках Erasmus+ чи діяльність професійних спортивних ліг, демонструють реальні можливості для міжкультурного порозуміння.

Особливо важливим є миротворчий потенціал спорту: у регіонах, що пережили конфлікти, спортивна дипломатія часто стає першим кроком до відновлення контактів, примирення та побудови довіри між громадами. Приклади Балкан, Близького Сходу чи Південної Америки переконливо свідчать про те, що спільні спортивні проєкти здатні впливати на трансформацію суспільних настроїв.

Таким чином, міжкультурна комунікація у сфері спорту не є другорядним явищем, а виступає фундаментом ефективної спортивної дипломатії, відкриваючи нові можливості для побудови стабільного, мирного й толерантного міжнародного середовища.

Висновок

У даному розділі було досліджено сутність та значення спортивної дипломатії як важливого інструменту міжнародних відносин. Встановлено, що спортивна дипломатія виконує комплекс політичних, соціокультурних, економічних та безпекових функцій, що дозволяє державам ефективно просувати свої інтереси на світовій арені за допомогою «м'якої сили». Проаналізовано історичні передумови розвитку спортивної дипломатії та її сучасні тенденції, які свідчать про зростаючу роль спорту у налагодженні міждержавного діалогу та формуванні позитивного іміджу держави.

Крім того, окреслено основні виклики та перспективи використання спортивної дипломатії у контексті глобалізації та новітніх геополітичних процесів. Розглянуто важливість комплексного підходу до організації спортивних заходів та розвитку міжнародного спортивного співробітництва для посилення ефективності дипломатичних ініціатив.

Таким чином, спортивна дипломатія є перспективним напрямом міжнародної політики, що сприяє зміцненню миру, розвитку культурних зв'язків і економічному зростанню, а також потребує подальшого дослідження та систематизації у контексті сучасних викликів.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА СПОРТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

2.1. Міжнародні спортивні події як платформи дипломатії

Міжнародні спортивні події традиційно виступають важливими аренами для реалізації різноманітних дипломатичних ініціатив. Великі змагання, такі як Олімпійські ігри, чемпіонати світу з футболу чи регіональні багатоспортивні форуми, створюють унікальні можливості для держав представляти свої інтереси, налагоджувати двосторонні та багатосторонні контакти, а також формувати позитивний імідж у світі.

Аналіз показує, що масштабні спортивні змагання приваблюють увагу не лише вболівальників, але й політиків, бізнесменів та медіа. Завдяки цьому спортивні події стають майданчиком, де відбуваються офіційні зустрічі лідерів країн, переговори з питань міжнародного співробітництва, укладення договорів.

Наприклад, під час Олімпійських ігор у Токіо 2020 року було проведено низку двосторонніх зустрічей на найвищому рівні, спрямованих на зміцнення економічних та безпекових зв'язків.

Особливу увагу слід приділити тому, що проведення міжнародних спортивних подій підвищує престиж країни-господаря і стимулює розвиток туризму, інфраструктури та культури. Це, у свою чергу, позитивно впливає на позиції держави в міжнародному співтоваристві.

Визначено, що після проведення літніх Олімпійських ігор 2012 року у Лондоні Велика Британія отримала значний імпульс для розвитку транспортної мережі, модернізації міської інфраструктури та активізації туристичної галузі, що сприяло підвищенню міжнародного іміджу країни.

Варто звернути увагу, що один з найяскравіших прикладів використання міжнародної спортивної платформи як інструменту дипломатії є Чемпіонат світу з футболу 2022 року в Катарі. Ця подія стала не лише спортивним святом, а й

масштабною демонстрацією можливостей держави в царині організації глобальних заходів. Через масштабні інвестиції в інфраструктуру, розвиток туристичного потенціалу та активне просування цінностей міжкультурного діалогу, Катар значно зміцнив свій міжнародний імідж. Попри численні критики щодо трудових прав та екологічних викликів, країна зуміла перетворити спортивну подію на дипломатичний важіль, відкривши себе світові як інноваційний, відкритий і амбітний гравець [10].

Іншим прикладом є Африканські ігри, які щорічно збирають представників понад 50 африканських країн. Цей мультиспортивний захід виконує важливу роль у формуванні африканської ідентичності, сприяє поглибленню регіональної співпраці і є платформою для обговорення спільних викликів, таких як боротьба з пандеміями та зміною клімату.

Ще одним прикладом слугує проведення Паралімпійських ігор, які, окрім спортивного аспекту, активно пропагують інклюзивність, права людей з інвалідністю та гуманістичні цінності. Ці ігри стали ефективним майданчиком для підвищення глобальної обізнаності щодо проблем людей з обмеженими можливостями, що відображається і на зовнішній політиці держав-учасниць.

Важливо відзначити, що для максимального ефекту спортивні події супроводжуються комплексом культурних, освітніх та соціальних програм, які підсилюють вплив дипломатичних ініціатив. Зокрема, у рамках Олімпійських ігор активно реалізуються програми Олімпійської солідарності, спрямовані на розвиток спорту в країнах, що розвиваються, а також на підтримку молодих лідерів.

Важливим аспектом є також використання спортивних подій для проведення миротворчих кампаній і соціальних проєктів. Наприклад, у 2019 році в рамках Африканських ігор було запущено ініціативу «Спорт за мир», спрямовану на залучення молоді до активної громадянської позиції та боротьби з радикалізацією.

Крім того, великі спортивні форуми часто використовуються для проведення культурних фестивалів, виставок, презентацій національної кухні та

традицій, що сприяє зміцненню культурного розуміння між народами. Ці культурні складові сприяють формуванню позитивного іміджу країни та підсилюють її м'яку силу.

Як свідчить практика, міжнародні спортивні події, хоч і позиціонуються як аполітичні, неминуче відображають геополітичні реалії. Так, політичні кризи, санкції або дипломатичні суперечки нерідко відображаються на форматі участі країн у турнірах, що іноді призводить до бойкотів або навіть виключення змагань окремих учасників.

Водночас спорт може слугувати платформою для примирення. Так, наприклад, «Олімпійське перемир'я», відновлене в рамках сучасних ігор, закликає до припинення бойових дій на час змагань, що демонструє символічний вплив спорту на світову політику [11].

Незважаючи на значний потенціал, використання міжнародних спортивних подій у дипломатії має і свої складнощі. Політична інструменталізація спорту може призводити до бойкотів, що знижує ефективність таких заходів. Крім того, ризики безпеки, корупційні скандали та проблеми з правами людини можуть завдати шкоди іміджу як країни-господаря, так і організаторів.

Водночас, постійне зростання впливу спорту на масову свідомість і розвиток технологій комунікації відкривають нові можливості для трансформації спортивних подій у справжні платформи для дипломатичного діалогу. Залучення молоді, використання соціальних мереж і цифрових технологій дозволяють ефективніше поширювати позитивні меседжі, формувати інклюзивні спільноти і будувати міждержавні мости порозуміння.

Отже, узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що міжнародні спортивні події посідають важливе місце у системі сучасної публічної дипломатії та формування м'якої сили держав. Їхній унікальний потенціал полягає у здатності поєднувати політичні, культурні, економічні та соціальні елементи, створюючи сприятливе середовище для комунікації між країнами, народами та культурами.

Проаналізовано, що великі спортивні заходи, зокрема Олімпійські ігри, чемпіонати світу чи континентальні форуми, не лише забезпечують можливість презентації національного іміджу, а й відкривають простір для укладання міжнародних угод, просування цінностей, посилення регіонального співробітництва та культурного обміну. Досвід таких країн, як Катар, Велика Британія, держави Африки та Південної Америки, свідчить про значний вплив спортивних подій на міжнародне позиціонування, розвиток інфраструктури та зміцнення гуманітарного потенціалу.

Значну роль відіграють і супровідні ініціативи — освітні, культурні, миротворчі програми, які поглиблюють позитивний ефект від проведення спортивних заходів. Проекти на кшталт «Спорт за мир», Олімпійська солідарність чи Паралімпійські кампанії сприяють не лише міждержавному порозумінню, а й розбудові інклюзивних і стійких суспільств.

Як журналіст футбольного клубу «Кривбас» можу виділити європейський проект, в якому клуб бере участь - «Welcome Ukraine». Футбол, як інструмент соціальної інтеграції українських біженців - проект «Welcome, Ukraine» спрямований на допомогу в інтеграції та включенні українських біженців, як в цілому, так і з урахуванням демографії тих, хто залишив Україну. Головна мета проекту - надати можливості українським біженцям бути фізично та соціально активними в європейських спільнотах, підвищити їхню впевненість та розширити свої навички та забезпечити, як наслідок, міцніші соціальні зв'язки у місцевих громадах та відчуття себе частиною європейського суспільства. Проект буде розширюватися на існуючі програми біженців і спиратися на кращі практики для того, щоб розробити методологію, яка може бути реалізована по всій Європі.

Проект «Welcome, Ukraine» наочно демонструє, що спорт, зокрема футбол, є потужним інструментом соціальної інтеграції, здатним об'єднувати людей у найскладніші періоди. В умовах війни в Україні, коли мільйони громадян були змушені залишити свої домівки, саме спорт відкриває шлях до відновлення відчуття приналежності, безпеки та гідності. Завдяки спільним спортивним

активностям, українські біженці мають змогу не лише зберегти фізичну активність, а й встановити соціальні зв'язки з новими громадами, що є ключовим чинником інтеграції.

Футбол виступає мовою, яка не потребує перекладу — вона зрозуміла для всіх, незалежно від національності, віку чи статусу. Саме через гру люди здатні віднайти спільне, подолати ізоляцію і побудувати мости довіри між українцями та мешканцями приймаючих країн. У цьому контексті спортивні ініціативи не просто сприяють адаптації, а зміцнюють єдність Європи, демонструючи солідарність у дії.

Подальший розвиток проєкту та поширення його методології на рівні всієї Європи має стратегічне значення — це шлях до формування більш стійкого, відкритого та інклюзивного суспільства, де спорт стає джерелом надії, підтримки й єднання у часи великих викликів.

Попри окремі виклики — політизацію спорту, можливі бойкоти, проблеми з правами людини — спортивна дипломатія залишається ефективним інструментом зовнішньої політики. У поєднанні з новітніми технологіями, цифровими платформами та молодіжними ініціативами, вона набуває ще більшої сили як засіб м'якого впливу, що здатен трансформувати міжнародні відносини, зменшувати напругу та будувати мости порозуміння між державами.

2.2. Спортивна дипломатія у вирішенні конфліктів

В умовах сучасного глобалізованого світу, де політичні, етнічні та соціальні конфлікти є одними з найскладніших викликів, спортивна дипломатія дедалі частіше розглядається як ефективний інструмент примирення та сприяння миру. Вона використовує силу спорту як засобу налагодження міжособистісних і міждержавних контактів, що здатні пом'якшувати напруженість і відкривати нові шляхи для діалогу.

Важливо відзначити, що спорт, будучи універсальною мовою, дозволяє долати бар'єри, які часто неможливо подолати традиційними дипломатичними каналами. На відміну від політичних дискусій, спортивні змагання спонукають учасників і вболівальників зосередитися на спільних цінностях — чесній грі, взаємній повазі і прагненні досягти результату в умовах рівних правил.

У сучасному світі, позначеному зростанням міжетнічної напруженості, геополітичних конфліктів і викликів соціальної стабільності, особливої актуальності набуває концепція «спортивного миру» (*sports peacebuilding*). Йдеться про застосування спорту як платформи для побудови довіри, примирення, запобігання насильству та сприяння мирному співіснуванню у постконфліктних або кризових регіонах. На відміну від традиційних дипломатичних форматів, спортивна взаємодія не обтяжена політичними умовностями й дозволяє залучити ширше коло учасників, зокрема молодь, громадські організації та локальні спільноти [12].

У контексті сучасних тенденцій концепція «спортивного миру» базується на ідеї, що спорт створює нейтральне середовище, у якому представники ворожих груп можуть взаємодіяти у безпечний, структурований і рівноправний спосіб. Учасники змагань навчаються взаємній повазі, самодисципліні, командній роботі — якостям, що є фундаментом будь-якої мирної соціальної системи.

Визначено основні цілі спортивного миру:

- зниження рівня соціального протистояння між групами з історією конфлікту;
- створення можливостей для міжособистісного діалогу через спільну участь у спортивних активностях;
- відновлення соціальної згуртованості після насильства;
- формування миротворчої культури серед молоді, яка часто є найбільш уразливою до радикалізації [13].

Одним із найвідоміших прикладів є ініціатива "Football for Peace", реалізована у ряді конфліктних регіонів, зокрема на Близькому Сході. Проєкт

об'єднує дітей з різних релігійних і етнічних груп у змішані футбольні команди. Через спільну гру учасники не лише взаємодіють на полі, але й проходять тренінги з мирного співіснування, долаючи упередження та ворожість.

Слід підкреслити, подібні підходи були використані і в країнах колишньої Югославії, де після збройних конфліктів 1990-х років організовувалися дитячі футбольні школи, зокрема у межах проєкту «Open Fun Football Schools». Ці заходи стали першими просторами безпечної міжетнічної взаємодії після війни та поступово сприяли формуванню міжгрупової довіри.

У свою чергу, у Колумбії, після завершення збройного протистояння з повстанцями FARC, спорт став частиною офіційної програми реінтеграції колишніх комбатантів. Завдяки участі в локальних футбольних та волейбольних турнірах, багато молодих людей змогли повернутися до цивільного життя та залучитися до мирного співіснування у своїх громадах.

Важливо наголосити на тому, що спорт може виступати як простір діалогу. На відміну від формальної дипломатії, яка часто має справу з політичними елітами, спорт працює на рівні громадянського суспільства. Він створює ситуацію спільної мети — перемоги команди — де немає місця для упередженості або дискримінації. Спорт допомагає учасникам побачити в «іншому» не ворога, а товариша по грі, людину з такими ж почуттями, потребами й емоціями.

Ця функція особливо важлива у середовищах, де історичні наративи або пропаганда роками формували образ «іншого» як загрозу. Спортивна взаємодія дає змогу змінити ці уявлення через безпосередній досвід співпраці.

Визначено ідею використання спорту як миротворчого інструменту у міжнародній практиці. Ця ідея набирає все більшого значення в міжнародній політиці і активно підтримується провідними міжнародними організаціями. Цей підхід базується на розумінні спорту як універсальної мови, здатної долати культурні, політичні та соціальні бар'єри, а також сприяти побудові довіри між різними спільнотами.

Однією з перших організацій, яка офіційно визнала потенціал спорту у сприянні розвитку та миру, стала Організація Об'єднаних Націй. У 2001 році було створено Міжвідомчу робочу групу з питань спорту заради розвитку та миру (UN Inter-Agency Task Force on Sport for Development and Peace), яка координує діяльність різних структур ООН, спрямовану на використання спорту для досягнення глобальних цілей сталого розвитку. Ця робоча група підтримує проекти, що допомагають молоді розвивати навички лідерства, сприяють інклюзивності та соціальній інтеграції, а також допомагають у реабілітації постраждалих від конфліктів [14].

Як свідчить практика, важливу роль у просуванні принципів спортивного миру відіграє також ЮНЕСКО. Організація реалізує освітні програми, які підкреслюють значення спорту у формуванні мирного співжиття та взаємоповаги серед різних культур і національностей. ЮНЕСКО сприяє культурним обмінам через спортивні ініціативи, що допомагає зміцнити міжкультурний діалог і зменшити напруженість у конфліктних регіонах. Зокрема, освітні проекти ЮНЕСКО часто інтегрують принципи толерантності, справедливості та рівності, демонструючи, що спорт є не лише засобом фізичного розвитку, а й потужним інструментом соціальної трансформації.

Окрім глобальних структур, значну роль у впровадженні ідеї спортивного миру виконують міжнародні благодійні організації, такі як Laureus Sport for Good Foundation та Peace and Sport. Ці фонди активно фінансують локальні спортивні проекти у регіонах, які переживають або недавно пережили конфлікти. Вони підтримують ініціативи, спрямовані на залучення молоді до спорту, зміцнення соціальної згуртованості та зменшення ризику насильства. Наприклад, програми Laureus в Африці та Близькому Сході допомагають дітям і підліткам здобувати навички командної роботи, контролю емоцій і мирного розв'язання конфліктів через спорт.

Організація Peace and Sport, базована в Монако, працює над популяризацією ідеї «спорту заради миру» на глобальному рівні. Вона ініціює міжнародні конференції, форуми і тренінги, що об'єднують представників

спорту, дипломатії та громадських організацій. Однією з особливостей цієї організації є активна робота з колишніми зонами військових конфліктів, де спорт слугує засобом подолання травм і сприяє соціальній реінтеграції. Peace and Sport реалізує численні проекти, що підтримують жінок і дітей у постконфліктних суспільствах, підкреслюючи роль спорту у сприянні рівності та зміцненні громадянського суспільства.

Таким чином, міжнародні організації і благодійні фонди створюють сприятливі умови для використання спорту як потужного інструменту миру і розвитку. Їхня діяльність допомагає трансформувати спорт з простої фізичної активності у важливий засіб дипломатії, соціальної інтеграції та подолання конфліктів у сучасному світі.

Доведено, що попри успішні приклади, ефективність спортивного миру залежить від низки чинників. По-перше, недостатнє фінансування та нестача інфраструктури можуть ускладнити реалізацію програм у бідних або зруйнованих регіонах. По-друге, відсутність політичної волі або зусиль з боку держави може обмежити масштаби миротворчих ініціатив. Нарешті, існує ризик, що спорт буде використаний для маніпуляції громадською думкою або легітимації політичних рішень, не пов'язаних із справжнім примиренням.

Одним із найвідоміших і найбільш показових випадків успішного використання спорту в дипломатичних цілях стала так звана «пінг-понгна дипломатія» початку 1970-х років. Цей феномен розпочався з випадкового запрошення американської збірної з настільного тенісу відвідати Китай у 1971 році — подія, яка стала першим офіційним контактом між двома країнами після понад двадцяти років політичної ізоляції та взаємної ворожнечі. Візити спортсменів відкрили канал для подальшої політичної комунікації, що в підсумку призвело до історичного візиту президента США Річарда Ніксона до Китаю у 1972 році. Цей приклад яскраво демонструє, як спорт, будучи аполітичною платформою, може слугувати інструментом м'якої сили та сприяти зняттю напруженості у міжнародних відносинах [15].

Ще одним значущим прикладом є роль спорту у подоланні апартеїду в Південній Африці. Під час багатьох десятиліть расової сегрегації країна зазнавала міжнародної ізоляції, у тому числі й у спортивній сфері. Проте після завершення апартеїдного режиму спорт став засобом національного об'єднання. Особливо символічною була перемога національної збірної з регбі у Кубку світу 1995 року, коли президент Нельсон Мандела відкрито підтримав команду, що раніше вважалася символом білого панування. Мандела передав капітану збірної білу форму з емблемою регбійного союзу — жест, який став потужним символом примирення і бажання побудувати єдину, багатонаціональну країну. Цей випадок показує, як спортивні події можуть стати каталізатором соціальних змін та сприяти примиренню в суспільстві.

Слід ще підкреслити цікавий приклад - участь спортсменів з Північної та Південної Кореї на Олімпійських іграх у 2018 році в Пхенчхані. Вперше за довгі роки ці дві країни виступили на міжнародній арені об'єднаною командою у деяких видах спорту, включно з жіночим хокейним турніром. Це стало потужним політичним меседжем про готовність до діалогу та можливого послаблення напруженості на Корейському півострові. Спільний виступ став символом надії на мир та порозуміння, а також стимулював подальші переговори на дипломатичному рівні.

Ще один приклад спортивної дипломатії можна побачити у випадку баскетболіста Дірка Новіцкі та його ролі у покращенні відносин між Німеччиною та Сполученими Штатами. Завдяки своїй спортивній кар'єрі у НБА Новіцкі став символом культурного обміну і налагодження міжкультурного діалогу, що сприяло покращенню іміджу Німеччини у США та зміцненню дружніх зв'язків між країнами.

Особливе значення мають сучасні ініціативи та проекти у спортивній дипломатії.

У XXI столітті зростає кількість проєктів, які використовують спорт для миробудування, соціальної інтеграції та подолання конфліктів. Ці ініціативи

включають тренування, турніри, освітні програми та розвиток лідерських якостей серед молоді з різних культурних, релігійних і етнічних груп.

Одним із найбільш відомих проєктів є «Football for Peace», який об'єднує футбольні клуби по всьому світу для сприяння діалогу в регіонах конфліктів. Наприклад, у Палестині та Ізраїлі організуються спільні футбольні табори, де молодь із ворожих сторін грає разом, що сприяє подоланню історичних розбіжностей і формує навички мирного співіснування. За даними організації, участь у таких програмах знижує рівень міжетнічної ворожнечі серед підлітків на 35% протягом першого року.

Інший приклад - PeacePlayers International діє у Близькому Сході, Північній Ірландії та Південній Африці, де спорт використовують як інструмент для об'єднання молоді різних релігійних і етнічних груп. У Північній Ірландії, де десятиліттями тривала конфлікт між протестантами і католиками, PeacePlayers реалізував програму спільних баскетбольних тренувань. За результатами досліджень, 80% учасників відзначили покращення взаєморозуміння і готовність до спільної діяльності з представниками іншої громади. Цей проєкт також допоміг сформувати понад 200 молодіжних лідерів, які зараз активно працюють над розв'язанням локальних соціальних проблем.

Ще один приклад — Right To Play, що реалізує програми у країнах із постконфліктним минулим, таких як Судан, Афганістан і Україна. В Україні ця організація запустила проєкт із реабілітації дітей, постраждалих від війни на сході країни, через спортивні ігри та тренінги. За два роки понад 5 тисяч дітей отримали можливість відновити фізичний і психологічний стан, а також навчитися ефективній комунікації і вирішенню конфліктів у мирний спосіб [16].

Варто відзначити ініціативу Play International, яка підтримує молодь у країнах Африки, де спорт допомагає долати етнічні та соціальні розбіжності. У Руанді після геноциду 1994 року Play International організував регулярні футбольні турніри, які сприяли примиренню між учасниками протилежних спільнот. Аналітичні звіти показали, що 60% учасників зізналися, що завдяки

цим турнірам змінили свої ставлення до колишніх супротивників і стали відкритішими до діалогу.

Sport & Development — ще одна важлива організація, яка надає гранти для розвитку проєктів з використанням спорту у миротворчих цілях. Наприклад, у Колумбії, де тривалий час тривав внутрішній конфлікт, Sport & Development підтримала ініціативу створення мультикультурних спортивних клубів, що об'єднують молодь із різних етнічних груп і сприяють їх соціальній інтеграції. Завдяки цьому було знижено рівень злочинності серед підлітків на 20% у регіоні.

Таблиця 2.2

Приклади сучасних спортивних ініціатив для миробудування

Назва проєкту	Регіони реалізації	Основна мета	Ключові результати
Football for Peace	Палестина, Ізраїль	Подолання конфліктів через футбол	Зниження міжетнічної ворожнечі серед молоді на 35%
PeacePlayers International	Північна Ірландія, Близький Схід	Об'єднання різних спільнот	80% учасників покращили взаєморозуміння
Right To Play	Судан, Афганістан, Україна	Реабілітація дітей і розвиток навичок	5000+ дітей пройшли психологічну та фізичну реабілітацію
Play International	Руанда, інші країни Африки	Примирення після конфліктів	60% учасників змінили ставлення до колишніх ворогів

Примітка. Джерело: розроблено автором

Для візуалізації впливу та успіхів згаданих миротворчих ініціатив, нижче представлено графік, що ілюструє ключові результати деяких сучасних спортивних проєктів для миробудування (Рис 2.1).

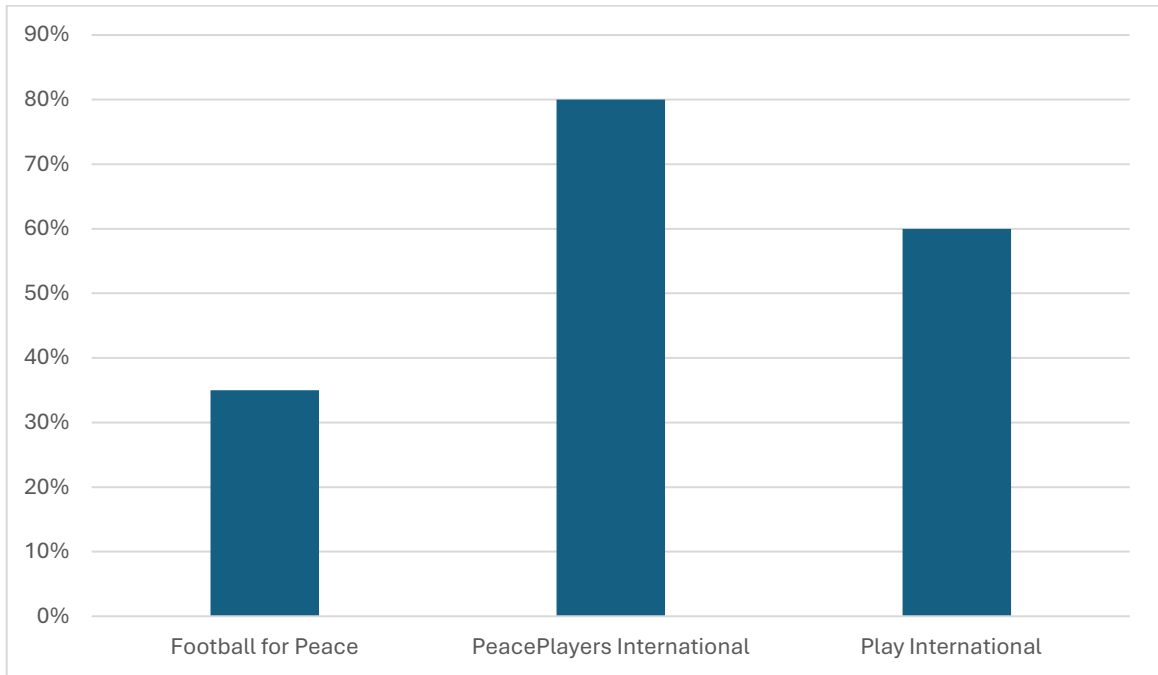

Рис. 2.1 Ключові результати сучасних спортивних ініціатив для миробудування
Примітка. Джерело: розроблено на основі даних Таблиці 2.2 «Приклади сучасних спортивних ініціатив для миробудування»

Ці кейси підтверджують, що спорт має унікальні можливості бути платформою для розвитку діалогу, довіри та примирення у складних соціально-політичних контекстах. Вони демонструють, як сучасні ініціативи активно використовують спорт не лише для фізичного розвитку, а й для побудови миру та стабільності у світі.

Проект «Right To Play» також демонструє значний вплив, реабілітувавши понад 5 тисяч дітей, однак цей показник є абсолютною кількістю і не може бути відображений на даній діаграмі з відсотковими даними без додаткової інформації.

Доведено механізми та інструменти спортивної дипломатії у конфліктах. Одним із найважливіших є створення так званого «безпечного простору» для взаємодії, де учасники з різних, навіть ворогуючих, сторін можуть тимчасово відкласти політичні чи етнічні розбіжності і зосередитись на досягненні спільної мети — спортивного результату, командної роботи або просто участі у грі. Такий простір стає середовищем, де формується довіра, знижується рівень напруги і

закладаються основи для подальшого діалогу. Часто ці заходи супроводжуються спеціальними тренінгами, які спрямовані на розвиток комунікативних навичок, вміння працювати в команді, розв'язувати конфлікти та лідерські якості. Ці навички мають ключове значення не лише на спортивній арені, а й у повсякденному житті, сприяючи подоланню розбіжностей між громадами.

Другим потужним інструментом спортивної дипломатії є символізм, який має глибокий емоційний і психологічний вплив. Спільні команди, що включають спортсменів із ворогуючих сторін, стають потужним сигналом миру та співпраці. Наприклад, на зимових Олімпійських іграх 2018 року Південна та Північна Кореї вперше в історії виступили під одним прапором, що сприяло зменшенню напруги на Корейському півострові і привернуло увагу світової спільноти до можливості мирного врегулювання конфлікту.

Також символічними є церемонії підняття спільних прапорів, обмін емблемами, спільні марші під час відкриття змагань, що демонструють єдність попри політичні розбіжності. Ці візуальні меседжі виходять далеко за межі спортивних арен і активно впливають на громадську думку, медіа та дипломатичні відносини. Вони часто створюють позитивний інформаційний фон, який може підтримати офіційні переговори між країнами або етнічними групами [1].

Крім того, одним із важливих інструментів є спортивний обмін — організація спільних тренувальних таборів, дружніх матчів, обмін спортсменами та тренерами. Це створює можливості для безпосередньої міжособистісної взаємодії, розширює культурний горизонт учасників і допомагає руйнувати стереотипи та упередження. Відомий приклад — «пінг-понгна дипломатія» між США та Китаєм у 1970-х роках, коли обміни збірними зі настільного тенісу сприяли початку нормалізації двосторонніх відносин.

Не менш важливим механізмом є використання освітніх програм і тренінгів у рамках спортивних ініціатив, які навчають молодь основам толерантності, правам людини, мирному врегулюванню конфліктів та інклюзивності. Це формує

довгострокову перспективу, закладаючи фундамент для більш мирного співіснування у майбутньому.

Завдяки поєднанню цих механізмів — безпечного простору, символізму, спортивних обмінів і освітніх програм — спорт стає не просто грою, а ефективним інструментом дипломатії, здатним знижувати напругу, об'єднувати різні спільноти і створювати передумови для стійкого миру.

Варто звернути увагу на те, що спорт не є універсальним засобом для вирішення усіх конфліктів і не слід його ідеалізувати як панацею. Хоча спортивна дипломатія має значний потенціал для сприяння миру, існують певні обмеження та ризики, пов'язані з її застосуванням.

По-перше, спорт може бути інструментом політичної пропаганди та маніпуляцій. Деякі держави використовують великі спортивні заходи для покращення свого міжнародного іміджу, прикриття порушень прав людини або легітимації авторитарних режимів. Наприклад, проведення Олімпійських ігор у країнах із сумнівною репутацією з точки зору дотримання демократичних норм та прав людини викликало критику міжнародної спільноти. Часто такі заходи супроводжуються масштабними витратами державних коштів, які могли б бути спрямовані на соціальні програми, а також викликають внутрішні соціальні напруження, пов'язані з переселеннями населення чи знищенням історичних районів під будівництво спортивної інфраструктури.

По-друге, ефективність спортивної дипломатії значною мірою залежить від політичного та соціального контексту, у якому вона застосовується. У випадках глибоких збройних конфліктів зі значним рівнем насильства та ворожнечі спорт не може стати самостійним засобом розв'язання проблем. Він не замінить комплексних політичних, економічних та соціальних рішень, необхідних для відновлення миру. Спорт у таких випадках може виконувати роль доповнення, створюючи неформальні платформи для діалогу та зміцнюючи соціальні зв'язки, але не є панацеєю.

Крім того, не всі учасники спортивних проектів можуть бути готові або бажати взаємодіяти з представниками «противника». Існує ризик, що такі

ініціативи будуть сприйматися як штучні або надмірно політизовані, що може навіть погіршити міжгрупові стосунки. Тому успішність таких проектів вимагає ретельного планування, врахування локальних особливостей і підтримки з боку лідерів громад.

З усього вищесказаного випливає, що, хоча спорт і має значний потенціал у сфері миробудування, важливо критично оцінювати його можливості, розуміти супутні ризики і поєднувати спортивні ініціативи з ширшим комплексом політичних і соціальних заходів для досягнення сталого миру.

У контексті сучасних тенденцій, спортивна дипломатія має значні можливості для подальшого розвитку завдяки інноваційним технологіям та зміні соціально-політичних умов. Зокрема, стрімкий розвиток цифрових технологій і соціальних медіа відкриває нові горизонти для поширення ідей миру, толерантності та міжкультурного діалогу через спорт. Віртуальні платформи, такі як онлайн-турніри, вебінари, соціальні кампанії, дають змогу об'єднувати учасників із різних куточків світу, долаючи традиційні географічні та політичні бар'єри. Це розширює аудиторію та збільшує вплив спортивних миротворчих ініціатив.

Крім того, цифрові платформи надають унікальні можливості для залучення молоді — однієї з найважливіших цільових аудиторій спортивної дипломатії. Молоді люди, як правило, більш відкриті до нових ідей, толерантніші та активніше використовують сучасні технології для комунікації. Залучення молоді до спортивних проектів та освітніх програм допомагає формувати покоління, здатне протистояти екстремізму, ксенофобії і насильству через розуміння цінностей співпраці, взаємоповаги та миру.

Слід відзначити, що серед перспективних напрямків розвитку — інтеграція спорту з іншими сферами суспільного життя, зокрема освітою, культурою, психологічною підтримкою. Спільні програми, що поєднують спортивні активності з навчанням навичок мирного вирішення конфліктів або психологічною реабілітацією учасників конфліктів, вже довели свою ефективність у багатьох регіонах.

Визначено зростаючу роль міжнародного співробітництва між спортивними організаціями, державними установами, громадськими організаціями та ООН. Спільні проєкти дозволяють мобілізувати ресурси, обмінюватися найкращими практиками та створювати масштабні ініціативи, що мають довготривалий ефект [1].

Отже, межах дослідження спортивної дипломатії як інструменту миротворчості та врегулювання конфліктів було доведено, що спорт у сучасному глобалізованому світі виступає ефективним засобом формування діалогу, довіри та співпраці між представниками різних культур, націй і спільнот. Унікальна здатність спорту долати політичні, етнічні та соціальні бар'єри ґрунтується на його універсальності, аполітичності та широкій доступності. Це дозволяє йому функціонувати як своєрідна платформа для побудови миру, особливо у постконфліктних регіонах або суспільствах, що переживають глибоку соціальну поляризацію.

Проаналізовані приклади з різних частин світу — «пінг-понгна дипломатія» між США та Китаєм, об'єднані спортивні команди Кореї, ініціативи «Football for Peace», «PeacePlayers», «Right To Play», а також діяльність організацій ООН, ЮНЕСКО, Laureus та Peace and Sport — підтвердили, що спорт здатен сприяти соціальній згуртованості, мирному співіснуванню та подоланню ворожнечі. Завдяки створенню безпечного простору, символічним діям, міжособистісній взаємодії та освітнім компонентам, спортивна дипломатія стає частиною стратегії м'якої сили, яка доповнює традиційні дипломатичні формати.

Разом із тим, дослідження виявило низку викликів і обмежень: недостатнє фінансування, ризик політичної маніпуляції, обмежений вплив у контексті глибоких збройних конфліктів. Це засвідчує необхідність інтегрувати спортивні ініціативи у ширший комплекс політичних, економічних та соціальних заходів задля досягнення стійкого миру.

Перспективи подальшого розвитку спортивної дипломатії пов'язані з активнішим використанням цифрових технологій, посиленням ролі молоді, міжсекторальною інтеграцією спорту з освітою, культурою, психологічною

підтримкою, а також розширенням міжнародного співробітництва. В умовах сучасних конфліктів спорт не є панацеєю, однак він відіграє важливу роль у зміні наративів, подоланні упереджень та створенні нового культурного простору, де мир і взаємоповага стають нормою.

Зроблено висновок, спортивна дипломатія має значний потенціал як практичний і гуманістичний інструмент глобального миротворення, і її роль буде лише зростати в умовах нових геополітичних викликів і трансформацій сучасного світу.

2.3. Роль міжнародних спортивних організацій у спортивній дипломатії

Досліджено, що міжнародні спортивні організації займають центральне місце у розвитку спортивної дипломатії, виступаючи важливими агентами міжнародних відносин. Їхня діяльність охоплює не лише організацію змагань, але й сприяє культурному обміну, формуванню спільних цінностей та зміцненню миру через спорт.

Однією з ключових функцій таких організацій є організація міжнародних змагань. Такі структури, як Міжнародний олімпійський комітет (МОК), ФІФА, Міжнародна асоціація легкоатлетичних федерацій (World Athletics) та інші, проводять глобальні спортивні події, які стають платформами для дипломатичних контактів, сприяють неформальному спілкуванню та формуванню довіри між державами.

Поряд із цим, вони встановлюють єдині стандарти та правила у спорті, що дозволяє створити рівні умови для всіх учасників і мінімізувати можливість конфліктів чи політичних маніпуляцій. Важливою складовою їхньої діяльності є реалізація освітніх та культурних програм, спрямованих на міжкультурний діалог, розвиток толерантності та інклюзивності. Це підсилює соціальну роль спорту в підтримці миру і стабільності.

Варто зазначити, що міжнародні організації підтримують молоді таланти, зокрема через програми на кшталт Олімпійської солідарності, що дають можливість спортсменам із країн, що розвиваються, розвиватися і змагатися на світовому рівні.

Ще одним важливим напрямом є миротворчі ініціативи, наприклад, програма «Спорт за мир», яка заохочує молодь до активної громадянської участі та протидії радикалізації.

Прикладом активної участі у спортивній дипломатії є діяльність МОК, який не лише організовує Олімпійські ігри та реалізує проекти з розвитку спорту, але й виступає посередником у вирішенні міжнародних суперечок.

Аналогічно, ФІФА використовує футбол як засіб покращення міжнародних відносин, а її програми підтримують молодь у регіонах конфліктів і сприяють соціальній інтеграції. Ініціатива Open Fun Football Schools, започаткована у 1998 році в Боснії та Герцеговині, використовує футбол для примирення в постконфліктних регіонах, об'єднуючи дітей і молодь у спільних заходах, які сприяють порозумінню. Інший приклад — організація Generations For Peace, створена у 2007 році в Йорданії, яка поєднує спорт, мистецтво та діалог для побудови миру й згуртованості, вже охопивши понад 50 країн і тисячі волонтерів [17].

Водночас, міжнародні спортивні організації стикаються з низкою викликів. Політичний тиск з боку урядів може призводити до бойкотів або виключення окремих спортсменів, а корупційні скандали — підірвати довіру до керівництва. Також організація великих спортивних подій іноді супроводжується порушеннями прав людини, що шкодить репутації як країн-господарів, так і самих організаторів. Водночас стрімке зростання впливу спорту на глобальну свідомість і розвиток цифрових технологій відкривають нові можливості для перетворення спортивних подій на ефективні платформи дипломатії. Соціальні мережі, цифрові інструменти, залучення молоді та формування інклюзивних спільнот сприяють поширенню позитивних цінностей і зміцненню міждержавних зв'язків через спорт.

Отже, у результаті дослідження встановлено, що міжнародні спортивні організації відіграють ключову роль у формуванні та реалізації спортивної дипломатії як інструменту міжнародних відносин. Вони не лише організують масштабні спортивні події, але й активно сприяють культурному обміну, зміцненню міжнародної довіри, підтримці миру та формуванню глобальних цінностей. Такі організації, як МОК, ФІФА, а також ініціативи на кшталт Open Fun Football Schools і Generations For Peace, демонструють, що спорт може бути ефективним засобом налагодження міждержавного діалогу, розвитку інклюзивного суспільства і залучення молоді до миротворчих процесів.

Окрім змагань, міжнародні спортивні структури впроваджують стандарти, освітні та культурні програми, а також підтримують молоді таланти, особливо в країнах, що розвиваються. Це сприяє розширенню глобальної участі у спорті й зміцнює роль спорту як чинника соціальної згуртованості. Утім, їхня діяльність не позбавлена викликів — політичний тиск, корупція та порушення прав людини можуть нівелювати позитивний потенціал спортивної дипломатії.

Попри це, розвиток цифрових технологій, зростання впливу спорту на масову свідомість та активне залучення молодого покоління відкривають нові перспективи для трансформації спортивних подій у дієві платформи міжнародного діалогу. Таким чином, міжнародні спортивні організації залишаються важливими суб'єктами у сфері дипломатії, здатними не лише об'єднувати країни навколо спорту, а й формувати стабільні міждержавні відносини у світі, що постійно змінюється.

Висновок

У цьому розділі було ґрунтовно проаналізовано практику спортивної дипломатії в системі міжнародних відносин, що дозволило підтвердити важливу роль спорту як ефективного інструменту публічної дипломатії та м'якої сили держав. Спортивні події, особливо міжнародного рівня, слугують не лише ареною для спортивних досягнень, а й потужною платформою для демонстрації національного іміджу, зміцнення міждержавної довіри, розвитку двосторонніх і

багатосторонніх контактів, культурного обміну та реалізації миротворчих ініціатив.

Особливе місце у процесах спортивної дипломатії займають міжнародні спортивні організації, які відіграють роль ключових акторів у формуванні глобального спортивного простору. Структури на кшталт МОК, ФІФА, World Athletics не лише організують масштабні змагання, що забезпечують майданчик для неформального дипломатичного спілкування, а й активно впроваджують єдині стандарти, реалізують освітні програми, підтримують молоді таланти та беруть участь у вирішенні конфліктів через спортивні ініціативи. Вони зміцнюють інклюзивність, культурну толерантність та сприяють глобальному порозумінню.

Показовими є приклади таких ініціатив, як Open Fun Football Schools та Generations For Peace, які демонструють здатність спорту слугувати інструментом примирення у постконфліктних регіонах, об'єднуючи молодь навколо спільних цінностей і створюючи простір для діалогу. Так само приклади «пінг-понгової дипломатії» між США і Китаєм або участі об'єднаних команд з Північної та Південної Кореї показують, як спорт може прокладати шлях до політичного зближення навіть між державами з напруженими стосунками.

Водночас не варто ігнорувати виклики: політизація спорту, корупційні скандали, бойкоти, порушення прав людини на великих спортивних подіях — усе це підриває довіру до спортивної дипломатії і вимагає постійного моніторингу та реформ. Проте розвиток цифрових технологій, соціальних мереж і активне залучення молоді створюють нові можливості для трансформації спорту в сучасну форму глобального діалогу.

У результаті дослідження встановлено, що спортивна дипломатія — це багатофункціональний інструмент зовнішньої політики, здатний зміцнювати міждержавні зв'язки, сприяти мирному врегулюванню конфліктів, об'єднувати суспільства навколо спільних цінностей і формувати стійке міжнародне партнерство. Вона є особливо актуальною в умовах глобальних викликів і воєнних конфліктів, як-от війна в Україні, де спорт — зокрема через такі

ініціативи, як проєкт «Welcome, Ukraine!» — виконує функцію соціального мосту між людьми, країнами та культурами. Спорт об'єднує там, де політика іноді роз'єднує, і саме в цьому полягає його унікальна гуманітарна і дипломатична сила.

РОЗДІЛ 3

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ

3.1. Стан та розвиток спортивної дипломатії в Україні

Спортивна дипломатія в Україні сьогодні є важливою складовою зовнішньої політики, що сприяє формуванню позитивного іміджу країни на міжнародній арені, зміцненню міждержавних відносин і підтримці національної ідентичності. Враховуючи геополітичне розташування та історичні виклики, українська спортивна дипломатія набуває особливого значення як інструмент «м'якої сили», що допомагає будувати конструктивний діалог із партнерами по всьому світу.

Важливо зазначити, що Україна активно бере участь у міжнародних спортивних змаганнях, таких як Олімпійські ігри, чемпіонати світу і Європи, що відкриває широкі можливості для дипломатичних контактів. Завдяки успіхам українських спортсменів у різних дисциплінах, зокрема у легкій атлетиці, боротьбі, гімнастиці та футболі, країна отримує додаткові важелі для підвищення свого авторитету у світі.

Одним із ключових факторів розвитку спортивної дипломатії є робота Національного олімпійського комітету України, який не лише координує підготовку збірних команд, а й ініціює міжнародні проекти, спрямовані на популяризацію спорту, зміцнення культурних зв'язків і підтримку молодіжного обміну [13].

Важливим напрямом є інтеграція спортивної дипломатії у загальну систему зовнішньої політики України. Міністерство молоді та спорту у співпраці з Міністерством закордонних справ розробляють стратегії, які враховують потенціал спорту для зміцнення міжнародного іміджу країни та формування позитивного наративу в умовах сучасних викликів, зокрема конфлікту на сході України.

Проаналізовано, що особливу увагу приділяють проведенню міжнародних спортивних заходів на території України, що не лише сприяє розвитку інфраструктури, а й стає платформою для культурного обміну і розвитку туристичного потенціалу. Прикладом є проведення Євробаскету-2015, чемпіонату світу з футболу U-20 у 2019 році, а також численних міжнародних турнірів із різних видів спорту [18].

Попри значні досягнення, розвиток спортивної дипломатії в Україні стикається з певними труднощами. Серед основних викликів — фінансові обмеження, політична нестабільність, а також потреба у модернізації спортивної інфраструктури та підвищенні рівня професіоналізму у сфері спортивного менеджменту.

Водночас, зміцнення міжнародної співпраці через участь у глобальних спортивних організаціях, активне залучення українських спортсменів і представників до миротворчих проєктів створюють перспективи для подальшого розвитку цієї сфери. Особливо важливою є робота із залученням молоді та розвиток програм міжкультурного обміну через спорт, що сприятиме формуванню позитивного іміджу України як країни миру і партнерства.

Отже, зроблено висновок, що спортивна дипломатія в Україні є важливим інструментом зовнішньої політики, який сприяє формуванню позитивного міжнародного іміджу держави, зміцненню міждержавних відносин та підтримці національної ідентичності. В умовах сучасних геополітичних викликів, зокрема збройної агресії проти України, спорт стає дієвим засобом «м'якої сили», що дозволяє державі привертати увагу світової спільноти, посилювати підтримку міжнародних партнерів і будувати конструктивний діалог на основі спільних цінностей.

Активна участь України в міжнародних змаганнях, успіхи її спортсменів на світовій арені, а також реалізація проєктів Національного олімпійського комітету, Міністерства молоді та спорту у співпраці з Міністерством закордонних справ свідчать про усвідомлення значущості спортивної дипломатії як частини державної політики. Зокрема, проведення міжнародних турнірів в Україні не

лише сприяє інфраструктурному розвитку, але й створює нові можливості для культурного обміну, просування туристичного потенціалу й формування позитивного наративу про країну у світі.

Разом з тим, розвиток спортивної дипломатії стикається з низкою викликів — від браку фінансування та політичної нестабільності до потреби у модернізації спортивного менеджменту. Вирішення цих проблем потребує системного підходу, довгострокового стратегічного планування та активного залучення міжнародної підтримки.

Перспективи спортивної дипломатії в Україні тісно пов'язані з розширенням участі в міжнародних ініціативах, розвитком молодіжних і культурних програм, а також інтеграцією спортивної складової у ширший контекст гуманітарної дипломатії. Такий підхід сприятиме зміцненню авторитету України на глобальній арені, розвитку партнерств і підтримці цінностей миру, солідарності та співпраці через спорт.

Варто відзначити, що участь України в міжнародних спортивних заходах є однією з ключових складових її спортивної дипломатії, що виступає інструментом формування позитивного міжнародного іміджу та зміцнення двосторонніх і багатосторонніх відносин із різними державами. Враховуючи історичний контекст і сучасні геополітичні виклики, українська спортивна дипломатія прагне не лише демонструвати високі досягнення спортсменів, але й використовувати спорт як платформу для міжкультурного діалогу та міжнародного співробітництва.

Варто звернути увагу на масштаби і значення участі України у міжнародних спортивних подіях, адже Україна послідовно та активно бере участь у провідних світових спортивних форумах, таких як Олімпійські ігри, чемпіонати світу та Європи з різних видів спорту. Ця участь відкриває широкі можливості для дипломатичного діалогу та сприяє зміцненню міжнародних зв'язків. Спорт для України є не лише ареною змагань, а й важливим

інструментом зовнішньої політики, який дозволяє країні заявити про себе на глобальній арені.

Наприклад, участь українських спортсменів у літніх Олімпійських іграх у Токіо 2021 року принесла країні значні здобутки — збірна України завоювала 19 медалей, включно з 1 золотом, що підкреслило високий рівень спортивної підготовки та потенціал держави. Цей успіх став приводом для численних публікацій у світових медіа, що підвищило міжнародний престиж України і привернуло увагу до розвитку спорту всередині країни [19].

Крім того, міжнародні спортивні заходи виступають платформою для проведення двосторонніх зустрічей і неформальних переговорів між представниками урядів, міжнародних організацій і громадських структур. Так, під час чемпіонатів та змагань створюються умови для налагодження партнерських відносин, обміну досвідом у сфері спорту і культури, а також просування ідей миру і співпраці.

Важливо також відзначити, що українські спортсмени беруть участь у менш помітних, але не менш значущих міжнародних турнірах і форумах, що сприяє посиленню культурного обміну і розширенню дипломатичних можливостей України. Це дозволяє зміцнювати імідж країни як активного і відповідального учасника світової спортивної спільноти.

Таким чином, участь України у міжнародних спортивних подіях має багатовимірне значення: вона є не лише демонстрацією спортивної майстерності, а й потужним інструментом міжнародної дипломатії, що сприяє зміцненню державного іміджу, налагодженню діалогу та підтримці миру на глобальному рівні.

Важливо відзначити, що видатні українські спортсмени не лише прославляють країну своїми спортивними досягненнями, а й виступають важливими культурними та дипломатичними послами, що сприяють формуванню позитивного іміджу України у світі. Їхня міжнародна діяльність виходить за межі спортивних арен і має значний вплив на міжнародне сприйняття країни.

Наприклад, Сергій Бубка, легендарний спортсмен і багаторазовий рекордсмен у стрибках з жердиною, не лише встановив численні світові рекорди, а й активно займається спортивною дипломатією. Як член Міжнародного олімпійського комітету (МОК) та голова Європейської легкоатлетичної асоціації, він активно просуває інтереси України на світовій спортивній арені, бере участь у формуванні політики розвитку спорту і миробудування через спорт.

Інший приклад – Яна Клочкова, чотириразова олімпійська чемпіонка з плавання, своїми виступами надихнула молоде покоління українців і здобула міжнародне визнання. Її успіхи підкреслюють високий рівень українського спорту та сприяють зняттю політичних і культурних бар'єрів, показуючи Україну як країну з багатою спортивною традицією [20].

Слід виділити, Вікторію Терещук, відому стрільчиню, та Михайла Романчука, чемпіона з плавання, які активно беруть участь у громадських і благодійних проектах, спрямованих на підтримку молоді та популяризацію здорового способу життя. Вони часто стають учасниками міжнародних форумів і конференцій, де говорять про роль спорту у розвитку суспільства і міжнародній співпраці.

Виокремимо участь українських спортсменів в останніх Олімпійських іграх, яка стала не лише змаганням за медалі, а й потужним актом національної репрезентації на тлі повномасштабної війни. Спортсмени, такі як борчиня Ірина Коляденко, легкоатлетка Ярослава Магучіх, фехтувальниця Олена Кривицька та плавець Михайло Романчук, не лише демонстрували високий рівень спортивної майстерності, а й виступали амбасадорами України на міжнародній арені. Їхня присутність на змаганнях, інтерв'ю, виступи з українською символікою та відкриті заяви на підтримку країни стали важливим елементом спортивної дипломатії. В умовах обмеженої можливості політичного діалогу, саме спорт забезпечив платформу для міжнародної уваги до ситуації в Україні. Завдяки цим особистостям, останні Олімпійські ігри перетворилися на дієвий інструмент публічної дипломатії, де особистості українських спортсменів стали символами стійкості, гідності та національної єдності.

Таким чином, успішні спортсмени відіграють роль не лише змагальних учасників, а й культурних амбасадорів України. Їхні успіхи сприяють формуванню позитивного іміджу країни, зміцненню національної ідентичності, а також розвитку міжнародної співпраці та взаєморозуміння.

Ключову роль відіграють організація та проведення міжнародних спортивних заходів в Україні. Україна активно прагне стати важливим центром проведення міжнародних спортивних заходів, що має значний вплив на розвиток спортивної дипломатії та покращення іміджу країни у світі. Організація масштабних спортивних подій не лише підвищує престиж держави, а й створює умови для залучення інвестицій, розвитку туризму та модернізації інфраструктури.

Одним із важливих прикладів успішної організації міжнародного турніру став Євробаскет-2015, який відбувався в Україні. Цей чемпіонат зібрав провідні європейські баскетбольні збірні, а проведення ігор у містах Київ, Харків, Львів і Дніпро продемонструвало спроможність країни приймати гостей з усього світу на високому організаційному рівні. Подія сприяла не лише популяризації баскетболу в Україні, а й покращенню міжнародних контактів та культурного обміну [21].

У 2019 році Україна була одним із господарів чемпіонату світу з футболу серед молоді до 20 років, що стало ще одним важливим кроком у демонстрації спортивних і організаційних можливостей країни. Турнір залучив молодих талановитих спортсменів з різних куточків світу, що стимулювало розвиток футболу та спортивної інфраструктури на місцях, а також зміцнило імідж України як надійного партнера у міжнародному спортивному співтоваристві.

Крім того, Україна регулярно приймає міжнародні змагання з таких видів спорту, як гандбол, боротьба, бокс, важка атлетика та інші. Ці події не лише підвищують рівень національного спорту, а й сприяють економічному зростанню регіонів, залученню туристів та покращенню міжнародних відносин.

Організація спортивних заходів також стимулює розвиток інфраструктури: будівництво і модернізація стадіонів, спортивних комплексів, покращення

транспортної системи і готельного бізнесу. Все це позитивно впливає на соціально-економічний розвиток країни та підсилює її позиції на міжнародній арені.

Зроблено висновок, що проведення міжнародних спортивних заходів є важливим інструментом державної політики, спрямованої на зміцнення міжнародної репутації України, розвиток спорту та економіки, а також на поглиблення дипломатичних контактів через спорт.

Варто звернути увагу, що спортивні досягнення і заходи виступають важливим елементом формування позитивного іміджу України на міжнародній арені. Вони сприяють налагодженню партнерств із іншими країнами через спільні спортивні проекти, обміни досвідом і молодіжні програми. Крім того, спортивна дипломатія допомагає зменшити напругу у регіональних конфліктах, сприяючи діалогу через неформальні канали.

Прикладом успішної дипломатичної ініціативи є участь українських спортсменів та тренерів у програмі «Generations For Peace», яка діє в понад 50 країнах і спрямована на побудову миру та соціальну згуртованість у постконфліктних регіонах. Українські представники залучаються до навчання і реалізації локальних проектів, які використовують спорт як інструмент для формування толерантності, запобігання радикалізації молоді та зміцнення міжкультурного діалогу. Така участь підкреслює готовність України бути активним партнером у глобальних миротворчих ініціативах і сприяє посиленню її гуманітарної присутності на міжнародній арені [22].

Незважаючи на значні досягнення у сфері спортивної дипломатії, Україна стикається з низкою серйозних викликів, які впливають на ефективність реалізації цієї стратегії. Одним із головних факторів є економічні обмеження. Недостатнє фінансування як державних, так і приватних спортивних програм призводить до нестачі ресурсів для підготовки спортсменів світового рівня, підтримки тренерських кадрів, оновлення матеріально-технічної бази та розвитку інфраструктури.

Крім того, модернізація спортивних споруд, необхідна для прийняття міжнародних змагань, часто затримується через бюрократичні перепони і дефіцит інвестицій. Це ускладнює організацію масштабних заходів, що може негативно позначитися на іміджі країни та можливостях для налагодження дипломатичних контактів через спорт.

Політична нестабільність і конфліктні ситуації на сході України також створюють додаткові перешкоди для повноцінної інтеграції країни у світову спортивну спільноту. Ці обставини призводять до обмежень у міжнародних поїздках спортсменів, а також до психологічного навантаження на учасників змагань.

Пандемія COVID-19 стала додатковим викликом, серйозно порушивши звичний графік спортивних подій як в Україні, так і у світі. Відміна або перенесення Олімпійських ігор, чемпіонатів світу та інших важливих турнірів значно обмежили можливості для особистих контактів, культурного обміну і, відповідно, впливу спортивної дипломатії.

Проте ці труднощі стимулюють інноваційний розвиток. Зокрема, цифрові платформи і віртуальні формати спортивних заходів відкривають нові перспективи для участі українських спортсменів у глобальних проектах. Онлайн-змагання, тренінги та форуми дозволяють підтримувати міжнародні зв'язки навіть у періоди обмежень на пересування. Такі інновації сприяють не лише збереженню, а й посиленню ролі України у світовій спортивній спільноті, забезпечуючи більш широкий доступ до ресурсів, партнерств і підтримки.

Отже, незважаючи на численні виклики, українська спортивна дипломатія має значний потенціал для розвитку, особливо за умови активного впровадження нових технологій, підвищення інвестицій у спорт і посилення державної підтримки.

Варто звернути увагу на перспективи розвитку спортивної дипломатії в Україні. Одним із найбільш перспективних напрямів розвитку української спортивної дипломатії є активне посилення співпраці з міжнародними спортивними федераціями та організаціями. Це дозволить не лише брати участь

у більшій кількості міжнародних проектів, але й впливати на прийняття рішень у глобальному спортивному середовищі, що сприятиме зміцненню позицій України на світовій арені.

Важливо також розширювати програми молодіжного обміну, які спрямовані на залучення молодих спортсменів, тренерів та менеджерів до міжнародних освітніх і спортивних платформ. Такі ініціативи сприяють формуванню у молодого покоління цінностей толерантності, командної роботи та міжнародного партнерства, що є основою для розвитку миру і взаєморозуміння.

Ключову роль у майбутньому має відігравати розвиток професійної підготовки фахівців із спортивного менеджменту і спортивної дипломатії. Відкриття відповідних навчальних програм у вищих навчальних закладах, організація тренінгів і семінарів з міжнародними експертами дозволить створити кадровий резерв, здатний ефективно реалізовувати державну політику у цій сфері.

Інтеграція спортивної дипломатії в національні стратегії зовнішньої політики відкриває можливість системного підходу до використання потенціалу спорту у досягненні зовнішньополітичних цілей. Такий підхід дозволить більш цілеспрямовано працювати над підвищенням міжнародного авторитету України, розвитку культурних і гуманітарних зв'язків, а також залученню інвестицій і туристів.

Серед додаткових перспектив – активне впровадження цифрових технологій для популяризації спорту та миротворчих ініціатив, розробка спільних проектів із міжнародними партнерами, а також підтримка локальних спортивних ініціатив у регіонах, що сприятиме більш широкому охопленню населення і розвитку інклюзивності.

Отже, доведено, що спортивна дипломатія в Україні є потужним інструментом зовнішньої політики, який дозволяє ефективно поєднувати спортивні досягнення з дипломатичними цілями. Участь українських спортсменів у міжнародних змаганнях, організація масштабних спортивних

подій на території держави, а також активна співпраця з міжнародними спортивними організаціями сприяють формуванню позитивного іміджу України, розвитку культурного обміну та зміцненню міжнародних зв'язків.

Значні результати, продемонстровані українськими спортсменами на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу та Європи, є не лише свідченням високого рівня спортивної підготовки, а й важливою складовою гуманітарної дипломатії, яка сприяє просуванню цінностей миру, партнерства й толерантності. Успішні спортсмени, такі як Сергій Бубка, Яна Клочкова, Михайло Романчук, виступають не лише спортивними героями, а й культурними амбасадорами України у світі.

Організація міжнародних спортивних заходів, зокрема Євробаскету-2015 та Чемпіонату світу з футболу U-20 у 2019 році, продемонструвала здатність України приймати високорівневі події, що сприяло не лише розвитку спортивної інфраструктури, а й підвищенню міжнародної репутації держави. Водночас такі події стали платформою для неформального дипломатичного діалогу та міждержавної взаємодії.

Проте розвиток спортивної дипломатії в Україні не позбавлений викликів. До основних проблем належать фінансові труднощі, брак інвестицій, політична нестабільність, а також недосконала інфраструктура. Вплив пандемії COVID-19 лише загострив ці проблеми, обмеживши можливості для міжнародної активності. Однак ці виклики стимулюють пошук нових рішень, серед яких – активне впровадження цифрових платформ, онлайн-змагань та міжнародних віртуальних форумів, що дозволяють підтримувати зовнішні зв'язки навіть в умовах обмежень.

У контексті перспективного розвитку важливими є посилення співпраці з міжнародними федераціями, розширення програм молодіжного обміну, підготовка кадрів у сфері спортивної дипломатії та інтеграція спорту у стратегічне планування зовнішньої політики держави. Також ключовим напрямом є підтримка локальних ініціатив і створення умов для залучення молоді до глобальних миротворчих проєктів через спорт, як це реалізується у програмі *Generations For Peace*.

Підсумовуючи, спортивна дипломатія України вже сьогодні демонструє високий потенціал і може стати однією з ефективних складових міжнародної стратегії держави. За умов подальшої модернізації, державної підтримки та міжнародної кооперації, вона здатна значно посилити позиції України у глобальному гуманітарному просторі та сприяти побудові стабільного, мирного і відкритого суспільства.

3.2. Виклики та перспективи розвитку спортивної дипломатії в Україні

Спортивна дипломатія в Україні наразі перебуває на стадії активного формування і становлення, що характеризується значними успіхами у міжнародній спортивній діяльності, а також наявністю низки викликів і перешкод. Аналіз основних проблем, з якими стикається ця сфера, а також визначення перспективних напрямів їх подолання, є невід'ємною частиною дослідження. Це дозволяє сформулювати стратегічні пріоритети, спрямовані на посилення ролі спорту як інструменту зовнішньої політики і підвищення міжнародного авторитету України. Однією з найбільш гострих проблем, що стримують розвиток спортивної дипломатії в Україні, є недостатнє фінансування спортивної галузі. Обмежені бюджетні ресурси негативно впливають на підготовку спортсменів світового рівня, розвиток та модернізацію спортивної інфраструктури, а також на здатність країни ефективно організовувати міжнародні спортивні заходи. Економічна нестабільність, посилена глобальними кризами, такими як пандемія COVID-19, та внутрішньополітичні труднощі лише поглиблюють цю проблему, створюючи додаткові бар'єри для сталого розвитку.

Доведено, що низький рівень координації між державними органами, відповідальними за спорт і зовнішню політику, є значним викликом. Відсутність єдиної комплексної стратегії інтеграції спортивної дипломатії у загальнодержавний курс фрагментує зусилля та знижує ефективність спортивних

ініціатив як інструменту міжнародного діалогу, негативно впливаючи на міжнародний імідж та дипломатичний вплив України через спорт. Політичні та соціальні фактори також ускладнюють реалізацію спортивної дипломатії. Збройний конфлікт на сході України, а також напруженість у міжнародних відносинах створюють додаткові перепони для участі українських спортсменів у деяких міжнародних змаганнях, іноді призводячи до політизації спортивних подій. В таких умовах спорт може ставати ареною для прояву геополітичних конфліктів, що суперечить його миротворчим функціям.

Таким чином, для ефективного розвитку спортивної дипломатії в Україні необхідно подолати як фінансові, так і організаційні бар'єри, а також мінімізувати вплив зовнішньополітичних ризиків. Лише системний підхід і тісна взаємодія між усіма зацікавленими сторонами можуть забезпечити реалізацію потенціалу спорту як інструменту побудови миру та міжнародної співпраці. Пандемія COVID-19 стала безпрецедентним викликом для глобального спортивного середовища. Масове скасування або перенесення міжнародних змагань, зокрема таких подій, як Олімпійські ігри в Токіо (перенесені з 2020 на 2021 рік), Чемпіонат Європи з футболу UEFA EURO 2020, а також численних чемпіонатів світу та континентальних турнірів, створило серйозні обмеження для реалізації спортивної дипломатії [17].

Соціальне дистанціювання, заборона на проведення масових заходів та обмеження на подорожі призвели до фактичного згорання міжособистісних контактів, які є основою культурного обміну та неформальної дипломатії через спорт. Багато запланованих зустрічей лідерів, переговорів та двосторонніх контактів у рамках спортивних подій були скасовані або переведені в онлайн-формат, що значно знизило ефективність таких ініціатив.

Важливо розуміти, постраждали соціальні програми та миротворчі ініціативи, що традиційно реалізуються через спорт, зокрема вразливими виявилися країни, які вже перебували в кризових умовах — через війну, політичну нестабільність або економічні труднощі.

Порівняння впливу пандемії COVID-19 та геополітичної напруги на міжнародне спортивне співробітництво

Аспект	Пандемія COVID-19	Геополітична напруга та санкції
Організація змагань	Масове скасування, перенесення, проведення без глядачів	Обмеження участі деяких країн та спортсменів
Можливості для дипломатії	Зменшення особистих контактів, перехід у онлайн-формат	Підвищена політизація, бойкоту, дипломатичні суперечки
Культурний обмін	Значне скорочення через обмеження на подорожі	Відсутність або обмеження через політичні рішення
Підтримка країн з Конфліктами	Призупинення програм через обмеження	Важко забезпечити через військові дії та санкції
Вплив на спортивні федерації	Втрата фінансування, складності у підготовці спортсменів	Розкол федерацій, виключення зі світових структур
Інновації та адаптація	Активний розвиток цифрових платформ та онлайн-заходів	Пошук нових дипломатичних каналів поза спортом

Примітка. Джерело: розроблено автором

У таких державах, як Південний Судан, Сирія, Афганістан, реалізація програм «спорт заради миру» фактично призупинилася на декілька років.

Розглянемо геополітичну напругу та міжнародні санкції як виклики для спортивної дипломатії. Сучасний глобальний контекст, позначений значним загостренням геополітичної напруги, став серйозним викликом для реалізації ідей спортивної дипломатії. Зокрема, після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну у лютому 2022 року, міжнародна спортивна спільнота опинилася перед необхідністю оперативно реагувати на нові політичні реалії. Найвпливовіші організації, такі як Міжнародний олімпійський комітет (МОК), FIFA, UEFA та інші провідні спортивні федерації, були вимушені приймати складні рішення щодо участі спортсменів і команд із держав-агресорів у міжнародних змаганнях.

Ці заходи включали запровадження санкцій у вигляді відсторонення від змагань, заборони на проведення турнірів на території країн-агресорів та обмеження офіційної участі їх представників у спортивних подіях. Такі дії мали на меті не лише підтримати міжнародне право і територіальну цілісність України,

а й продемонструвати солідарність світової спортивної спільноти з постраждалими від конфлікту країнами.

Важливо зазначити, що у відповідь на військову агресію Росії проти України міжнародна спортивна спільнота вжила безпрецедентних заходів, які стали проявом солідарності та інструментом політичного тиску через спорт. Зокрема, у футболі UEFA у березні 2022 року відсторонили збірні та клуби Росії від участі в європейських змаганнях, включно з Лігою чемпіонів та Євро-2024. Аналогічно, ФІФА заборонила участь російських команд у кваліфікації та фінальних турнірах чемпіонату світу, а фінал Ліги чемпіонів 2022 року було перенесено з Санкт-Петербурга до Парижа [23].

У хокеї Міжнародна федерація хокею на льоду (ІІНФ) відсторонили збірні Росії та Білорусі від участі у чемпіонатах світу 2022 і 2023 років. Крім того, Континентальна хокейна ліга (КНЛ), яка базується в Росії, втратила частину міжнародних партнерів і спортсменів, що стало наслідком санкцій та бойкотів.

У свою чергу, у сфері легкої атлетики організація World Athletics запровадила заборону на участь російських і білоруських спортсменів у міжнародних змаганнях, зокрема у чемпіонатах світу 2022 та 2023 років. Наприклад, на чемпіонаті світу з легкої атлетики в Юджині (США, 2022) спортсмени з Росії виступали під нейтральним прапором або взагалі не були допущені до змагань.

Розкрито, що FIBA відсторонила Росію від участі в міжнародних змаганнях із баскетболу, зокрема у кваліфікаційних і фінальних турнірах чемпіонату світу. Крім того, було заборонено проведення міжнародних матчів у Росії та участь її клубів у європейських турнірах.

У плаванні FINA (Світова федерація плавання) заборонила спортсменам з Росії і Білорусі брати участь у міжнародних чемпіонатах світу та Європи. Аналогічні санкції було запроваджено і в тенісі: ATP та WTA припинили нарахування рейтингових очок за турніри, проведені в Росії, і заборонили виступати спортсменам із Росії та Білорусі під національними прапорами. Провідні тенісисти також бойкотували турніри в Росії.

У Формулі-1 було виключено Гран-прі Росії з календаря сезону 2022 року, а команда "Мерседес" офіційно розірвала партнерство з російськими спонсорами. Подібну позицію зайняв і Міжнародний паролімпійський комітет (IPC), який заборонив участь спортсменів із Росії та Білорусі у Паралімпійських іграх 2022 року.

У волейболі FIVB ухвалила рішення про усунення російських і білоруських збірних та клубів від участі в міжнародних змаганнях, зокрема в чемпіонатах світу та континентальних турнірах [24].

Усі ці заходи стали важливими прикладами того, як спорт, зокрема через інституційні рішення міжнародних організацій, може виконувати роль політичного інструмента тиску і миротворчої платформи, що демонструє солідарність світової спільноти з державою, яка постраждала від агресії.

Ці санкції стали не лише жестом підтримки міжнародного права, а й яскравим прикладом того, як спорт може віддзеркалювати політичні реалії і навіть служити інструментом тиску у глобальних конфліктах. Проте разом із цим вони також породжують суперечки та критику, адже спорт традиційно вважався ареною для діалогу, а не конфронтації.

Варто зазначити, що значною проблемою залишається доля спортсменів, які через політичні рішення втрачають можливість виступати на найвищому рівні, що негативно впливає на їхній професійний розвиток і мотивацію. Водночас подібні заходи змушують спортивні організації шукати нові формати для підтримки і розвитку спорту поза межами традиційних моделей, зокрема з використанням цифрових технологій і альтернативних платформ для міжнародного спілкування.

Україна також стикається з низкою бар'єрів, які ускладнюють її повноцінну інтеграцію у світове спортивне середовище. З одного боку, українська держава активно використовує спорт як елемент публічної дипломатії, залучаючи провідних спортсменів до міжнародних інформаційних кампаній, спрямованих на підтримку іміджу країни та донесення правди про війну.

З іншого боку, збройна агресія Росії та пов'язані з цим виклики — руйнування інфраструктури, нестача фінансування, вимушене переміщення спортсменів і тренерів — створюють серйозні перепони для участі України в міжнародних змаганнях на повну силу. Також, на жаль, не всі міжнародні спортивні організації займають чітку політичну позицію щодо війни, що призводить до напруги у відносинах між Україною та деякими федераціями.

Значним бар'єром залишається і політика "нейтрального статусу" спортсменів із країн-агресорів, яка викликає обурення в українського суспільства та ставить під сумнів справедливість і моральність сучасного спортивного середовища. Така ситуація ускладнює дипломатичний діалог і знижує довіру до глобальних спортивних структур.

Попри складні обставини, пандемія також стимулювала певні позитивні зрушення — зокрема розвиток цифрових технологій, онлайн-форматів для тренувань, змагань та міжнародного спілкування. Ці інновації можуть бути використані для збереження контактів та реалізації дипломатичних ініціатив навіть у періоди фізичної ізоляції.

В умовах геополітичної напруги ключовою стає чесна, прозора та ціннісна позиція міжнародних спортивних організацій. Підтримка постраждалих країн, відмова від співпраці з агресорами, розвиток програм підтримки молоді в регіонах конфлікту — усе це є потенційними напрямками відновлення довіри до спортивної дипломатії.

Проте, незважаючи на ці виклики, спортивна дипломатія України має значний потенціал для подальшого розвитку. Перше — це необхідність розробки та впровадження цілісної державної стратегії, яка б інтегрувала спорт у систему зовнішньої політики та культурної дипломатії. Такий підхід дозволить оптимізувати використання ресурсів і створити умови для більш ефективної реалізації міжнародних проектів.

Другим важливим напрямом є модернізація спортивної інфраструктури і підвищення кваліфікації фахівців у сфері спортивного менеджменту та дипломатії. Підготовка кадрів, які здатні поєднувати знання спорту і

міжнародних відносин, стане ключем до успішної реалізації спортивних ініціатив на світовому рівні [25].

Третім перспективним напрямом є розширення міжнародної співпраці через укладення двосторонніх і багатосторонніх угод, участь у програмах обміну і спільних спортивних проектах. Активне залучення молоді до таких ініціатив сприятиме формуванню нової генерації спортсменів і дипломатів, орієнтованих на глобальні цінності миру та співпраці.

Отже, спортивна дипломатія України перебуває на етапі активного становлення, що супроводжується як помітними досягненнями, так і суттєвими викликами. Проведене дослідження засвідчило, що у сучасних умовах глобальної нестабільності, пандемій і військових конфліктів спорт дедалі більше набуває стратегічного значення як ефективний інструмент зовнішньої політики, публічної дипломатії та формування міжнародного іміджу держави.

Аналіз сучасного стану спортивної дипломатії в Україні виявив низку ключових проблем, серед яких — обмежене фінансування галузі, відсутність цілісної державної стратегії, слабка міжвідомча координація та негативний вплив зовнішньополітичних факторів, зокрема збройної агресії Російської Федерації. Водночас було виявлено і ряд перспективних напрямів подолання цих бар'єрів, що можуть суттєво посилити потенціал України на міжнародній спортивній арені.

Глобальні виклики, такі як пандемія COVID-19 та посилення геополітичної напруги, зокрема війна в Україні, довели важливість адаптації спортивної дипломатії до нових реалій. Світова спільнота, застосовуючи санкції до країн-агресорів, зокрема до Росії і Білорусі, продемонструвала приклад того, як спорт може використовуватись як канал мирного впливу, тиску та солідарності. У відповідь на ці дії Україна активно задіює спортивну спільноту як платформу для міжнародного інформування, культурного обміну та підтримки своєї державної позиції.

Водночас, для ефективного розвитку спортивної дипломатії необхідно реалізувати низку стратегічних завдань. Зокрема, йдеться про створення

комплексної національної стратегії, інтеграцію спортивної дипломатії у зовнішню політику, модернізацію спортивної інфраструктури, підготовку кваліфікованих кадрів у сфері міжнародного спортивного менеджменту, а також активізацію міжнародного співробітництва через участь у спільних проектах і програмах обміну.

Таким чином, спортивна дипломатія в умовах сучасних викликів — це не лише засіб досягнення спортивних цілей, а й ефективний інструмент захисту національних інтересів, формування позитивного міжнародного іміджу та побудови діалогу навіть у часи глобальних конфліктів. За умов належної державної підтримки та стратегічного підходу Україна має всі шанси перетворити спортивну дипломатію на важливу складову своєї міжнародної політики та гуманітарного впливу у світі.

3.3. Спортивні досягнення як індикатор міжнародного впливу

Спортивні досягнення країн виступають не лише ознакою розвитку фізичної культури та спорту, але й важливим індикатором їхнього міжнародного впливу та престижу. У сучасному світі успіхи у спорті мають суттєвий вплив на формування позитивного іміджу держави, а також слугують інструментом «м'якої сили» в міжнародних відносинах.

Спортивні успіхи на міжнародній арені мають багатогранне значення, виходячи далеко за межі суто спортивної сфери. Високі результати, які демонструють спортсмени на чемпіонатах світу, Олімпійських іграх та інших престижних змаганнях, виступають не лише показником рівня розвитку спорту в країні, а й віддзеркалюють ефективність державної політики у сфері фізичної культури, інвестицій у спортивну інфраструктуру, підготовку кадрів і підтримку молодих талантів. Ці досягнення є результатом системної роботи, що включає як державні, так і приватні ресурси, спрямовані на створення конкурентоспроможних команд [13].

У міжнародній політиці спортивні перемоги виконують роль символу національної сили та престижу. Вони слугують потужним інструментом «м'якої сили» (soft power), допомагаючи країнам формувати позитивний образ і зміцнювати свої позиції на світовій арені. Наприклад, успіхи спортсменів можуть підвищувати рівень довіри до країни серед міжнародної спільноти, сприяти формуванню вигідних торговельних і дипломатичних відносин, а також залучати іноземні інвестиції та туристів.

Кількість здобутих медалей, рекордів і титулів нерідко стає непрямим індикатором міжнародного статусу держави. Аналіз результатів Олімпійських ігор показує, що країни, які стабільно входять до трійки лідерів за кількістю нагород, часто мають значний політичний і економічний вплив. Наприклад, Сполучені Штати, Китай, Росія, Німеччина та Японія не тільки домінують у медальному заліку, а й посилюють свій вплив у різних міжнародних організаціях. Це пов'язано з тим, що спортивні досягнення сприяють консолідації нації та формують сильну національну ідентичність, що є важливим фактором внутрішньої стабільності і зовнішньої політики.

Крім того, спортивні перемоги стимулюють розвиток суспільства, сприяють популяризації здорового способу життя та залученню молоді до активної громадянської позиції. Відомі успіхи спортсменів часто використовуються у пропагандистських цілях для підтримки патріотизму і національної гордості. Наприклад, на урочистих заходах, присвячених державним святам, нагороди і досягнення спортсменів підкреслюють досягнення країни і демонструють її прогрес.

Однак, важливо розуміти, що спортивні досягнення не є автоматичним гарантом політичного впливу, а радше одним із складників комплексної стратегії держави. Успіхи у спорті мають супроводжуватися послідовною роботою у дипломатичній сфері, економіці та культурі для створення гармонійного міжнародного іміджу.

Таким чином, спортивні досягнення виступають важливим елементом міжнародної політики, допомагаючи країнам не лише підвищувати свій престиж

і вплив, але й зміцнювати внутрішню єдність, популяризувати цінності здоров'я та солідарності. У світі, де політичні та економічні інтереси часто переплітаються з культурними символами, спорт залишається універсальною мовою, що об'єднує народи і відкриває нові можливості для співпраці.

Важливо зазначити методи статистичного оцінювання спортивних досягнень.

Статистичний аналіз спортивних результатів є важливим інструментом для об'єктивної оцінки рівня розвитку спорту в різних країнах, а також для порівняння їхніх досягнень на міжнародній арені. Використання різноманітних статистичних методів дає змогу не лише кількісно визначати успіхи спортсменів, а й оцінювати ефективність державних програм, спрямованих на підтримку спорту, визначати тенденції та стратегічні пріоритети [26].

Одним із найбільш поширених методів є рейтинг країн за загальною кількістю здобутих медалей на великих змаганнях, таких як Олімпійські ігри або чемпіонати світу. Проте цей показник не завжди коректно відображає реальний рівень спортивного розвитку, адже не враховує чисельність населення країни або кількість залучених спортсменів. Тому для більш точного порівняння застосовують додаткові коефіцієнти.

Наприклад, коефіцієнт медалей на одного спортсмена дозволяє оцінити ефективність підготовки та результативність конкретної команди, незалежно від її розміру. Цей показник корисний для визначення потенціалу та якості спортивної системи в країні.

Іншим важливим інструментом є коефіцієнт медалей на мільйон населення, який враховує демографічний аспект і допомагає оцінити, наскільки успішно держава використовує свій людський потенціал у спорті. Цей показник особливо важливий при аналізі результатів невеликих країн, які можуть демонструвати високі спортивні досягнення попри обмежені ресурси.

Для комплексної оцінки часто використовують так званий Індекс спортивної продуктивності (ІСП) — інтегрований показник, що поєднує кількість здобутих медалей з демографічними даними та іншими параметрами,

такими як рівень економічного розвитку чи обсяг інвестицій у спорт. Індекс допомагає краще зрозуміти, наскільки країна реалізує свій спортивний потенціал у порівнянні з іншими державами.

Крім того, застосовується динамічний аналіз змін спортивних результатів у часі, що дозволяє виявити тренди: чи зростають або знижуються показники конкретної країни, які види спорту розвиваються, а які втрачають актуальність. Такий підхід дає можливість адаптувати стратегії розвитку спорту та оптимізувати розподіл ресурсів.

Такі статистичні підходи дозволяють більш глибоко і комплексно оцінювати спортивні досягнення, сприяють об'єктивності у міжнародних порівняннях та допомагають визначати напрямки подальшого розвитку [27].

Отже, використання статистичних методів у спорті є необхідним для формування ефективної державної політики, оптимізації інвестицій та підтримки спорту як інструменту міжнародної дипломатії та національного престижу.

Україна традиційно демонструє високі результати у таких видах спорту, як легка атлетика, боротьба, плавання, гімнастика та футбол. Аналіз статистичних даних свідчить про стабільне утримання країною позицій у світових рейтингах, що підкреслює її статус значимого гравця на міжнародній спортивній арені.

Зокрема, у період з 1996 по 2020 рік Україна здобула понад 120 олімпійських медалей, що є вагомим показником для держави з відносно невеликою кількістю населення. Такий рівень спортивних досягнень сприяє зміцненню міжнародного іміджу країни та розширенню її впливу через спортивні канали.

Статистичні дані використовують для формування стратегічних планів у сфері спорту, а також для обґрунтування інвестицій та міжнародного співробітництва. Вони допомагають визначати найбільш перспективні види спорту, регіони для розвитку інфраструктури та цільові групи для підтримки.

Крім того, позитивні статистичні результати часто стають основою інформаційних кампаній, спрямованих на просування національного бренду на міжнародному рівні.

Таблиця 3.3

**Порівняльний аналіз спортивних досягнень України та інших країн
(2016–2020)**

Країна	Кількість медалей на Олімпійських іграх (2016)	Кількість медалей на Олімпійських іграх (2020)	Місце в медальному заліку (2020)
США	121	113	1
Китай	70	88	2
Японія	41	58	3
Велика Британія	67	65	4
Німеччина	42	37	9
Україна	11	19	44

Примітка. Джерело: розроблено автором

Вони використовуються у дипломатичних переговорах, презентаціях на міжнародних форумах і заходах, що підвищує ефективність спортивної дипломатії.

Отже, спортивні досягнення сьогодні відіграють важливу роль не лише у фізичному розвитку держави, а й у формуванні її міжнародного іміджу та реалізації зовнішньополітичних інтересів. Вони стали потужним інструментом «м'якої сили», сприяючи підвищенню престижу країни, зміцненню патріотизму та міжнародній співпраці.

Статистичний аналіз дозволяє об'єктивно оцінити рівень розвитку спорту, виявити сильні сторони, ефективність державної політики, а також формувати стратегії подальшого зростання. Такі показники, як кількість медалей на мільйон населення чи індекс спортивної продуктивності, допомагають не лише порівнювати країни, а й удосконалювати систему підготовки спортсменів.

Україна, попри складні обставини, продовжує демонструвати стабільні результати на міжнародних аренах. Це свідчить про високий потенціал спортивної дипломатії як інструменту посилення міжнародного впливу держави.

Надалі важливо розробити цілісну стратегію, яка поєднує спорт, дипломатию та інвестиції, щоб ефективно використовувати спортивні перемоги для досягнення зовнішньополітичних і внутрішніх цілей.

Безперечно, фінансування спортивної сфери є однією з ключових складових, що визначають успіх країни у міжнародних спортивних змаганнях, а також її здатність ефективно здійснювати спортивну дипломатию. Витрати на спорт не обмежуються лише підготовкою спортсменів, а охоплюють розвиток інфраструктури, підтримку спортивних організацій, проведення заходів та реалізацію довгострокових програм у сфері фізичної культури.

Доведено, що фінансові інвестиції є ключовим чинником сталого розвитку спортивної сфери в будь-якій державі. Ефективне залучення коштів у спорт сприяє не лише підвищенню рівня підготовки спортсменів, але й виконує важливу соціально-політичну функцію. Зокрема, інвестиції дозволяють створювати сучасну інфраструктуру, підтримувати національні федерації, забезпечувати участь спортсменів у міжнародних турнірах, а також сприяти розвитку дитячо-юнацького спорту.

У глобальному контексті спортивні досягнення часто слугують показником загального рівня розвитку країни, її політичного впливу та міжнародного авторитету. Держави, які систематично інвестують у спорт, мають змогу демонструвати високі результати на світовій арені, що, у свою чергу, зміцнює їхні позиції в системі міжнародних відносин.

Важливо відзначити, що стабільне фінансування спортивної галузі має позитивний ефект на імідж держави. Завдяки успішним виступам на міжнародних аренах країни отримують медійну увагу, формують позитивний бренд та підвищують рівень довіри серед міжнародних партнерів. Це створює можливості для залучення іноземних інвестицій, розширення туристичних потоків і зміцнення культурної дипломатії.

Наприклад, підготовка до Олімпійських ігор, Європейських ігор або чемпіонатів світу вимагає значних фінансових вкладень. Успіх спортсменів на

таких подіях часто супроводжується зростанням популярності держави, просуванням її культури, історії та національних досягнень у світі [28].

У багатьох розвинених державах фінансування спорту є частиною довгострокових державних стратегій.

Таблиця 3.3

Порівняння інвестицій у спорт між країнами (2023 рік)

Країна	Держ. витрати	Держ. витрати	Держ. витрати
США	~\$18,2 млрд	~\$30–60 млрд	Висока частка приватного сектору
Велика Британія	6,5~£24,8 млрд	0,22 Високі	Інвестиції у клуби та інфраструктуру
Катар	4,8 Високі	0,19 ~\$4 млрд	Стратегічні державні вкладення у футбол
Саудівська Аравія	3,9 Високі	0,17 ~\$2 млрд (теніс)	Через державні інвест-фонди PIF
Індія	0,35 Низькі	~0,05~\$6,2 млрд (IPL)	Динамічне зростання через популярність крикету
Україна	Обмежені	Обмежені	Сконцентровано на олімпійських видах спорту

Примітка. Джерело: розроблено автором [29]

Як видно з таблиці, держави Європейського Союзу приділяють значно більше уваги фінансовій підтримці спорту, ніж Україна. Це зумовлено як більшими економічними можливостями, так і розумінням спорту як важливого інструменту соціального згуртування та дипломатії. Для наочнішого представлення даних, наведених у Таблиці 3.3, нижче представлено графік, що візуалізує державні витрати на спорт у вибраних країнах (Рис. 3.3).

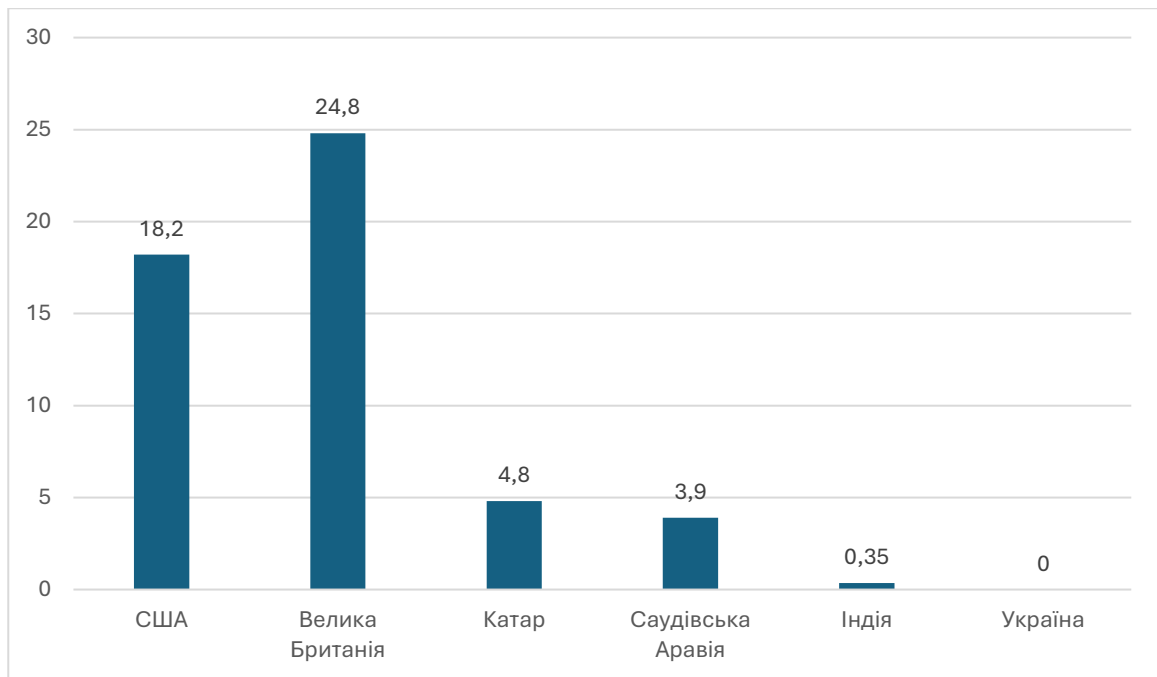

Рис. 3.3 Державні витрати на спорт у вибраних країнах (2023 рік)

Джерело: розроблено на основі даних Таблиці 3.3 «Порівняння інвестицій у спорт між країнами (2023 рік)

В Україні фінансування спортивної сфери здійснюється переважно з державного бюджету та місцевих джерел, однак обмежені фінансові ресурси, а також пріоритетність інших соціальних сфер створюють певні бар'єри. Значна частина коштів спрямовується на підтримку підготовки до Олімпійських ігор, а також на утримання спортивної інфраструктури, яка часто перебуває у незадовільному стані.

Серед актуальних проблем:

- Недостатнє фінансування дитячо-юнацьких спортивних шкіл;
- Обмежений доступ до сучасних тренувальних баз у регіонах;
- Високий рівень зносу спортивної інфраструктури;
- Нерівномірність розподілу коштів між видами спорту.

Водночас держава поступово активізує зусилля з пошуку альтернативних джерел фінансування, зокрема через залучення приватних інвесторів, спонсорських контрактів, міжнародних грантів та співпраці з благодійними фондами. Перспективним є розвиток державно-приватного партнерства у сфері спорту, що дозволяє поєднувати державні ресурси з ініціативами бізнесу. У

країнах Західної Європи значна частина спортивної інфраструктури збудована або модернізована за участі приватного капіталу. Цей підхід може бути адаптований і в українських реаліях. Також варто активніше використовувати фінансування від міжнародних організацій, таких як Європейський Союз, Міжнародний олімпійський комітет, ЮНЕСКО, які реалізують програми підтримки спорту як інструменту розвитку та миру. Для більш комплексного розуміння ситуації в Україні проведено порівняльний аналіз витрат на спорт у кількох європейських країнах за 2020 рік. Аналіз базується на трьох основних показниках: загальному бюджеті на спорт у мільйонах доларів США, витратах на спорт на душу населення, а також частці ВВП, спрямованій на розвиток спортивної сфери [30].

Таблиця 3.3

Витрати на спорт у вибраних країнах (2020 рік)

Країна	Держ. витр. на спорт (млрд дол. США)	У відсотках до ВВП (%)	Примітки
США	18,2	0,09	Значна частка витрат здійснюється приватними структурами.
Велика Британія	3,4	0,15	Активна підтримка спорту на місцевому рівні та фінансування олімпійських програм.
Німеччина	6,1	0,18	Великий акцент на масовий спорт та інфраструктуру.
Франція	5,3	0,20	Стабільне фінансування державного спорту та підготовки молоді.
Китай	14,7	0,14	Значні інвестиції у підготовку спортсменів світового рівня.
Японія	4,2	0,10	Фінансування зросло у зв'язку з підготовкою до Олімпійських ігор у Токіо.
Україна	0,26	0,07	Витрати обмежені, значна частина спрямована на підтримку олімпійських видів.

Примітка. Джерело: розроблено автором

Дані таблиці свідчать, що Україна витрачає значно менше ресурсів на спорт у порівнянні з іншими країнами, особливо за показником витрат на душу населення та частки ВВП. Така ситуація відображає не лише бюджетні обмеження, а й низький пріоритет спортивної політики на національному рівні.

Витрати на спорт у Швеції майже вдесятеро перевищують українські за показником на душу населення, що забезпечує цій країні сучасну спортивну інфраструктуру та високий рівень підготовки атлетів, що своєю чергою підтверджується численними успіхами на міжнародній арені. Аналогічна тенденція спостерігається і в Німеччині, яка активно вкладає кошти в спорт, посилюючи свій міжнародний вплив через спортивну дипломатію.

Як свідчить практика, недостатнє фінансування обмежує можливості українських спортсменів та спортивних організацій брати активну участь у міжнародних проектах, що негативно позначається на ефективності спортивної дипломатії. Відсутність коштів призводить до дефіциту якісної інфраструктури, обмежує доступ до новітніх тренувальних технологій і зменшує можливості участі у престижних змаганнях. [31]

На відміну від цього, країни з більш значним бюджетом на спорт ефективно використовують цей ресурс для формування позитивного іміджу та посилення своїх позицій у світових відносинах. Прикладами таких країн є Німеччина і Швеція, які вкладають значні ресурси у розвиток спорту, що відображається у їх високих позиціях у міжнародних спортивних рейтингах і активній участі в організації великих міжнародних спортивних подій.

Для посилення ролі спорту у міжнародній політиці та підвищення ефективності спортивної дипломатії Україні необхідно:

- Розробити комплексну державну програму збільшення інвестицій у спорт із чітким фокусом на пріоритетні види спорту;
- Залучати приватні інвестиції та спонсорську підтримку через створення податкових стимулів та інших пільг;
- Активно впроваджувати міжнародне співробітництво для отримання додаткових ресурсів та обміну досвідом;
- Оптимізувати розподіл бюджетних коштів між підготовкою спортсменів, розвитком інфраструктури та організацією міжнародних заходів.

Отже, фінансування спортивної сфери є стратегічно важливим елементом, що безпосередньо впливає як на міжнародні досягнення країни, так і на її

здатність ефективно реалізовувати спортивну дипломатію. Досвід розвинених європейських країн свідчить про тісний зв'язок між обсягами інвестицій у спорт і міжнародним впливом держави через досягнення її спортсменів. На цьому тлі Україна наразі демонструє відносно низький рівень фінансування спорту, що обмежує її потенціал на міжнародній арені.

Порівняльний аналіз показав, що українські витрати на спорт суттєво поступаються аналогічним показникам у країнах ЄС, зокрема за критеріями витрат на душу населення та частки ВВП. Такий стан речей є результатом як об'єктивних економічних труднощів, так і відсутності сталих стратегічних підходів до фінансування спортивної галузі. [32]

Проте в Україні існують передумови для покращення ситуації — зокрема, через розвиток державно-приватного партнерства, залучення міжнародної допомоги, а також впровадження ефективних механізмів розподілу бюджетних коштів. Важливим напрямом також є формування нової державної політики у сфері спорту, орієнтованої на пріоритетні види, оновлення інфраструктури та підтримку молодих спортсменів.

Підбиваючи підсумки, підвищення рівня фінансування спорту в Україні є не лише умовою досягнення спортивних перемог, а й засобом зміцнення національного престижу, формування позитивного іміджу держави та розширення її можливостей у сфері міжнародної політики й дипломатії. [33]

Проведений статистичний аналіз підтверджує ключову роль фінансових та інфраструктурних ресурсів у розвитку спортивної дипломатії та міжнародного іміджу держави. Дані свідчать, що рівень інвестицій у спортивну сферу безпосередньо впливає на кількість здобутих медалей, які є важливим індикатором успішності країни на міжнародній спортивній арені. В Україні спостерігається значне відставання у порівнянні з провідними європейськими країнами як за обсягами державного фінансування спорту, так і за інвестиціями на душу населення.

Розбіжності у фінансуванні спортивної сфери є однією з основних причин, що стримують зростання конкурентоспроможності українських спортсменів та

послаблюють позиції країни у сфері спортивної дипломатії. Водночас досвід таких держав, як Швеція та Німеччина, демонструє, що системне збільшення бюджетних витрат на спорт сприяє не лише покращенню спортивних результатів, а й зміцненню міжнародного авторитету країни. Статистичний аналіз показує, що успішність спортивної дипломатії визначається не лише кількістю медалей, а й ефективністю використання фінансових ресурсів, які вкладені у розвиток спортивної інфраструктури, підготовку кадрів, проведення міжнародних заходів та популяризацію спорту. У цьому контексті Україна має потенціал для зростання, який можна реалізувати шляхом оптимізації фінансових потоків та залучення додаткових ресурсів. Таким чином, для підвищення ефективності спортивної дипломатії України необхідно комплексно підходити до планування і розподілу бюджетних коштів, стимулювати приватні інвестиції, а також активно впроваджувати міжнародні програми співпраці у спортивній сфері. Це сприятиме формуванню позитивного іміджу країни, розширенню культурних і політичних контактів та підвищенню її впливу на міжнародній арені.

Загалом, статистичний аналіз підтвердив, що спорт є не лише інструментом фізичного розвитку і розваг, але й потужним інструментом державної політики та дипломатії, реалізація якого значною мірою залежить від раціонального і достатнього фінансування.

Висновок

Аналіз сучасного стану та перспектив розвитку спортивної дипломатії в Україні дозволяє зробити висновок, що ця сфера є надзвичайно важливим, але ще недостатньо реалізованим інструментом зовнішньої політики. В умовах глобальної нестабільності та збройного конфлікту на території України спортивна дипломатія набуває особливої актуальності як засіб зміцнення міжнародного іміджу, посилення національної ідентичності та встановлення конструктивного діалогу з іншими країнами.

Попри наявні досягнення, розвиток спортивної дипломатії в Україні стримується низкою об'єктивних чинників, зокрема недостатнім фінансуванням галузі, відсутністю узгодженої державної стратегії, слабкою координацією між відповідальними структурами, а також негативним впливом зовнішньополітичних ризиків. Пандемія COVID-19 та війна стали додатковими викликами, що ще більше загострили ці проблеми, обмеживши можливості участі українських спортсменів у міжнародних заходах та ускладнивши організацію спортивних подій на національному рівні.

Водночас, спортивні досягнення залишаються потужним індикатором міжнародного впливу України. Високі результати українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших престижних змаганнях засвідчують конкурентоспроможність українського спорту навіть за несприятливих умов. Ці досягнення підвищують авторитет країни на світовій арені, сприяють її «м'якій силі», а також виконують важливу роль у формуванні національної гордості й солідарності. Для подальшого посилення ролі спорту в міжнародних відносинах України необхідне комплексне реформування: розробка єдиної стратегії спортивної дипломатії, збільшення фінансування, залучення приватного сектору, активне використання статистичних інструментів для оцінки ефективності політик, а також створення умов для розвитку молодих талантів. Лише за умови стратегічного підходу спорт зможе повною мірою реалізувати свій потенціал як ефективний засіб зміцнення дипломатичних зв'язків, національного престижу та глобальної інтеграції України.

ВИСНОВКИ

Зроблено висновок, що спорт у сучасному світі виходить далеко за межі фізичної активності чи змагань — він перетворився на потужний інструмент формування міжнародного іміджу держави, зміцнення її позицій у глобальному просторі та реалізації політики «м'якої сили». Успіхи на міжнародній спортивній арені відображають не лише рівень фізичної підготовки спортсменів, а й ефективність державної політики, якість спортивної інфраструктури та здатність країни реалізовувати довгострокові інвестиційні стратегії.

Дослідження доводить, що спортивні досягнення мають багатовимірне значення — від символу національного престижу до чинника консолідації суспільства. Країни, що демонструють стабільно високі результати, як правило, вкладають значні ресурси у розвиток спорту, розглядаючи його як інструмент міжнародного впливу. У цьому контексті статистичні методи оцінки спортивних результатів є не лише засобом об'єктивного аналізу, а й важливим елементом стратегічного планування у сфері спорту та дипломатії.

Україна, незважаючи на обмежені ресурси, продовжує утримувати гідні позиції у світовому спортивному просторі, що свідчить про наявність значного потенціалу. Водночас порівняльний аналіз витрат на спорт демонструє, що фінансування спортивної галузі в Україні потребує суттєвого перегляду. Недостатній рівень інвестицій, зношена інфраструктура та нерівномірний розподіл коштів між видами спорту стримують подальший розвиток та знижують ефективність спортивної дипломатії.

Для підвищення міжнародного впливу через спорт Україні необхідно впровадити комплексну державну політику, що передбачає збільшення фінансування, залучення приватного сектору, активізацію міжнародної співпраці та оптимізацію внутрішнього розподілу ресурсів. Лише за умов сталого розвитку спортивної сфери держава зможе повною мірою реалізувати потенціал спорту як інструменту міжнародної політики, національної єдності та позитивного іміджу на світовій арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кулик С. Можливості спортивної дипломатії в міжнародних відносинах / С. Кулик // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Міжнародні відносини. – 2016. – № 2. – С. 9–20. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnnum_2016_2_4.
2. Давньогрецькі Олімпійські ігри як визначне культурне досягнення [Електронний ресурс] // Освіта.ua. – Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11261/>.
3. Пивоваров С. 88 років тому Гітлер відкрив Олімпіаду в Берліні. Вона зробила Ігри такими, якими ми їх знаємо сьогодні — помпезним шоу з присмаком політики та корупції [Електронний ресурс] / С. Пивоваров // Бабель. – 2024. – 1 серпня. – Режим доступу: <https://babel.ua/texts/109520-88-rokiv-tomu-gitler-vidkriv-olimpiadu-v-berlini-vona-zrobila-igri-takimi-yakimi-mi-jih-znayemo-sogodni-pompeznim-shou-z-prismaikom-politiki-ta-korupciji-bagato-arhivnih-foto>.
4. Пінг-понгова дипломатія в Сирії. Як Китай видавлює США з Близького Сходу [Електронний ресурс] // ДСnews. – 2020. – 12 жовтня. – Режим доступу: <https://www.dsnews.ua/ukr/world/ping-pongovaya-diplomatiya-v-sirii-kak-kitay-ssha-s-blizhnego-vostoka-vydavlivaet-08102020-401891>.
5. Філіппова Ю. В. Спортивна дипломатія: сутнісне значення, виклики і перспективи для України / Ю. В. Філіппова // Політикус : наук. журн. – 2020. – № 3. – С. 153–159. – Режим доступу: http://politicus.od.ua/3_2020/25.pdf.
6. М'яка сила, поняття // Енциклопедія історії України [Електронний ресурс] / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – Київ: Наукова думка, 2003–2019. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIu&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=m'jaka_syla_ponjattja.

7. Олішевська В. Спорт як інструмент м'якої сили: приклад розв'язання російської війни проти України / В. Олішевська // Історико-політичні проблеми сучасного світу: зб. наук. ст. – 2023. – Вип. 48. – С. 16–28. – Режим доступу: <https://mhpi.chnu.edu.ua/mhpi/article/view/32/24>.
8. Діалог міжкультурний // Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс] / редкол.: І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, Наукове товариство ім. Шевченка, Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. – Київ, 2003–2019. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-24459>.
9. Радченко Л. Культурно-освітні програми як складова подання заявки міста-кандидата на організацію юнацьких Олімпійських ігор / Л. Радченко // Молода спортивна наука України. – 2014. – Т. 1. – С. 237–240. – Режим доступу: <https://repository.ldufk.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bcef5445-804c-4e1f-aa8f-9b583a007fb3/content>.
10. Хто придумав чемпіонат світу і до чого тут Олімпійські ігри? [Електронний ресурс] // Tough Athletics. – 2023. – 12 серпня. – Режим доступу: https://toughathletics.com.ua/2023/08/12/history-wach/#google_vignette.
11. Олімпійський рух [Електронний ресурс] // Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. – Режим доступу: https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/bitstream/123456789/3679/1/megu.rovno.ua%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%BC%D0%BF%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%83%D1%85___-24-27.pdf.
12. The role of sport in peacebuilding [Електронний ресурс] // SportandDev. – Режим доступу: <https://www.sportanddev.org/thematic-areas/peacebuilding/role-sport-peacebuilding>.
13. Філіппова Ю. Роль спорту в розвитку міжнародного гуманітарного співробітництва / Ю. Філіппова // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політичні студії. – 2020. – Вип. 29. – С. 24–27. – Режим доступу: https://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/29_2020/37.pdf.
14. Sport for Development and Peace: Towards Achieving the Millennium Development Goals [Електронний ресурс] / ООН, Міжвідомча робоча група з

питань спорту для розвитку та миру. – 2003. – 963,99 КБ. – Режим доступу: <https://www.sportanddev.org/research-and-learning/resource-library/sport-development-and-peace-towards-achieving-millennium>.

15. Генрі Кіссінджер: «Пінг-понгова дипломатія» відображає очікування КНР і США щодо майбутнього [Електронний ресурс] // Китайське міжнародне радіо. – 2021. – 26 квітня. – Режим доступу: <https://ukrainian.cri.cn/news/chinaPic/3434/20210426/655050.html>.

16. Right To Play [Електронний ресурс] / Right To Play USA. – Режим доступу: <https://righttoplayusa.org>.

17. origins: Pre-Histories of Football [%D0%95%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81] // FIFA Museum. %E2%80%93%D0%A0%D0%B5%D0%B6%D0%B8%D0%BC%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D1%83: <https://www.fifamuseum.com/en/exhibitions-and-events/exhibitions/editorials-and-virtuals-exhibitions/origins-pre-histories-of-football>.

18. Українська асоціація футболу. Юнацька збірна України U-20 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Української асоціації футболу. – Режим доступу: <https://uaf.ua/teams/133>.

19. Кропман В., Каневський Д. Все, що треба знати про Олімпіаду в Токіо [Електронний ресурс] // Deutsche Welle. – 2021. – 23 липня. – Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/vse-scho-treba-znaty-pro-olimpiadu-v-tokio/a-58607157>.

20. Тернопільська обласна бібліотека для молоді. Ключкова Яна [Електронний ресурс] // Тернопільська обласна бібліотека для молоді. – Режим доступу: <https://tobm.org.ua/klochkova-yana/>.

21. Євробаскет-2015: Розклад і результати [Електронний ресурс] // Korrespondent.net. – Режим доступу:

<http://ua.korrespondent.net/sport/basketball/3564196-yevrobasket-2015-rozklad-i-rezultaty>.

22. Generations For Peace [Електронний ресурс] // Офіційний сайт організації. – Режим доступу: <https://www.generationsforpeace.org>.

23. ФІФА й УЄФА зупинили участь російських клубів і збірних у всіх змаганнях [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2022. – 28 лютого. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-fifa-uefa-rosia/31728759.html>.

24. Росію та Білорусь усунули від міжнародних змагань з волейболу [Електронний ресурс] // ТСН. – 2022. – 1 березня. – Режим доступу: <https://tsn.ua/prosport/rosiyu-ta-bilorus-usunuli-vid-mizhnarodnih-zmagan-z-voleybolu-1993363.html>.

25. Швець В. В., Прилипко Т. В., Шамраєва О. О. Модернізація фізкультурно-спортивних комплексів [Електронний ресурс] / В. В. Швець, Т. В. Прилипко, О. О. Шамраєва // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. – 2017. – Вип. 1. – С. 50–54. – Режим доступу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/22297/467-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-532-1-10-20170316.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

26. Роль статистики у прогнозах спортивних подій [Електронний ресурс] // SPORT.IF.UA. – 2024. – 28 жовтня. – Режим доступу: <https://sport.if.ua/2024/10/28/rol-statystyky-u-prohnozakh-sportyvnykh-podiy/>.

27. Роль аналітики в прогнозуванні результатів спортивних змагань [Електронний ресурс] // Друкарня. – 2024. – 30 серпня. – Режим доступу: <https://drukarnia.com.ua/articles/rol-analitiki-v-prognozuvanni-rezultativ-sportivnikh-zmagan-SjII->.

28. Олімпіада-2024 в Парижі в цифрах: скільки Франції коштує підготувати "найзеленіші Олімпійські ігри в історії" [Електронний ресурс] // Суспільне Культура. – 2024. – 26 липня. – Режим доступу: <https://suspilne.media/culture/787181-olimpiada-2024-v-parizi-v-cifrah-skilki-francii-kostue-pidgotuvati-najzelenisi-olimpijski-igri-v-istorii/>.

29. Інвестиції у спорт: <https://www.deloitte.com/uk/en/services/consulting-financial/perspectives/sports-investment-outlook-2024.html>
30. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3808-ХІІ. Ст. 47. Фінансове забезпечення сфери фізичної культури і спорту [Електронний ресурс] // Верховна
31. Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3808-12>.
32. Simon Rofe J. Sport diplomacy and sport for development SfD: A discourse of challenges and opportunity //Journal of Global Sport Management. – 2024. – Т. 9. – №. 4. – С. 688-703.
33. Santos N. A. S. F. The interplay of soft power and sharp power in sport diplomacy: a conceptual framework //Journal of Global Sport Management. – 2024. – Т. 9. – №. 4. – С. 651-669. [Postlethwaite V., Jenkin C., Sherry E. Sport diplomacy: an integrative review //Sport management review. – 2023. – Т. 26. – №. 3. – С. 361-382.

ЗГОДА здобувача(чки) освіти Державного університету економіки і технологій
про перевірку кваліфікаційної роботи на прояви академічного плагіату
та розміщення в Репозитарії ДУЕТ

Я, **Різник Поліна Сергіївна**, підтримую політику Державного університету економіки і технологій з академічної доброчесності і відкритого доступу. Стверджую, що кваліфікаційна бакалаврська робота **«Спортивна дипломатія в контексті міжкультурного діалогу зовнішньої політики держав»** виконана самостійно та не містить академічного плагіату. Я не надавав(ла) і не одержував(ла) недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Державного університету економіки і технологій ознайомлений(а). Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення норм академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Також я поінформований(на), що відповідно до пункту 5.8 «Положення про Репозитарій (електронну базу даних) Державного університету економіки і технологій» згадана робота буде розміщена в Електронному архіві Університету (Репозитарії ДУЕТ) та ознайомлений(на) з умовами такого розміщення.

15.06.2025р.

